

Vergaderjaar 2009–2010

31 371

Kredietcrisis

Nr. 302

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 7 januari 2010

De vaste commissie voor Financiën¹ heeft op 26 november 2009 overleg gevoerd met minister Bos van Financiën over:

- **de brief van de minister van Financiën d.d. 15 juni 2009 met principes van de Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten voor een beheerst beloningsbeleid in de financiële sector (31 371, nr. 215);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 18 september 2009 met het rapport naar aanleiding van een onderzoek van de beloningspraktijk financiële sector (31 371, nr. 254);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 13 oktober 2009 met een weergave van de invloed van de G20 op de vormgeving van de financiële sector in Nederland (32 013, nr. 2);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 24 november 2009 met de reactie van het kabinet op de code van de banken (32 013, nr. 3);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 24 november 2009 inzake het beloningsbeleid in de financiële sector (31 371, nr. 284).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Blok

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Berck

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Blok (VVD), voorzitter, Ten Hoopen (CDA), ondervoorzitter, Weekers (VVD), Van Haersma Buma (CDA), De Nerée tot Babberich (CDA), Haverkamp (CDA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Omtzigt (CDA), Koşer Kaya (D66), Irrgang (SP), Luijben (SP), Kalma (PvdA), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Cramer (ChristenUnie), Van der Burg (VVD), Tony van Dijck (PVV), Spekman (PvdA), Gesthuizen (SP), Ouwehand (PvdD), Tang (PvdA), Vos (PvdA), Bashir (SP), Sap (GroenLinks) en Linhard (PvdA).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Remkes (VVD), Pieper (CDA), Aptroot (VVD), Jan de Vries (CDA), Van Hijum (CDA), Mastwijk (CDA), Elias (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), Pechtold (D66), Kant (SP), Ulenbelt (SP), Van der Veen (PvdA), Smilde (CDA), Anker (ChristenUnie), Nicolai (VVD), De Roon (PVV), Heerts (PvdA), Karabulut (SP), Thieme (PvdD), Heijnen (PvdA), Roefs (PvdA), Van Gerven (SP), Vendrik (GroenLinks) en Smeets (PvdA).

Voorzitter: Vos
Griffier: Berck

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Blanksma-van den Heuvel, Tony Van Dijck, Van Gent, Irrgang, Tang en Weekers,

en minister Bos van Financiën, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn ministerie.

De **voorzitter**: Ik heet alle aanwezigen welkom. We spreken vandaag over het beloningsbeleid financiële sector.

De heer **Irrgang** (SP): Voorzitter. Er is dit jaar en vorig jaar veel gepraat over bonussen. We hebben uit een onderzoek van de Nederlandsche Bank (DNB) vernomen dat de mensen met de hoogste inkomens bij de banken ook de hoogste bonussen verdienen, niet alleen absoluut maar ook relatief. Het betreft bonussen van meer dan 300%, 311% om precies te zijn, van het jaarsalaris voor de zakenbankiers die al heel hoge salarissen hebben. Inmiddels hebben we, naast de code-Frijns, de Code Banken, de commissie-Maas, de G20, de Financial Stability Board (FSB), de principes voor goed beloningsbeleid van DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), nu ook good practices van DNB en de AFM over wat goed beloningsbeleid is. Hierbij wordt gelijk gezegd dat het volgen van die good practices niet automatisch een goede invulling van de principes is. Er is ook een herenakkoord. Maar waar leidt het allemaal toe? Het leidt het tot veel te weinig. We hebben inmiddels één echt maximum: het maximum voor een variabele beloning. Die mag niet meer zijn dan 100% van het vaste salaris. Dit geldt alleen voor bestuurders uit de Code Banken. Hiervan mag men dan nog afwijken, als men het maar uitlegt. Het is «pas toe of leg uit». Het is een maximum dat niet geldt voor het seniormanagement en ook niet voor andere veelverdienende zakenbankiers uit de Code Banken.

De commissie-Maas die voorliep op de Code Banken, zei in ieder geval geen opties te geven bij het toekennen van variabele beloningen omdat het geen goed instrument is. De Code Banken heeft dit uiteindelijk niet overgenomen. De commissie-Maas zei in ieder geval een maximum te verbinden aan aandelen die als beloningsinstrument gebruikt worden met alle nadelen hiervan op de korte termijn. Ook dat is niet overgenomen in de Code Banken. De commissie-Maas zei geen bonus te geven als er geen winst is, ook niet aan het seniormanagement. Dit is niet overgenomen in de Code Banken. De commissie-Maas zei dat de variabele bonus met een maximum van 100% moest gelden voor internationale banken en dat deze lager kon zijn voor de nationale banken. De Code Banken heeft dat onderscheid niet overgenomen. Het concrete voorbeeld waarover we nu spreken, is de SNS Bank. Het vaste salaris gaat hier omhoog ten opzichte van dit jaar. En je kunt de SNS Bank geen internationale bank noemen. Bovendien is het een bank die tot nu toe nog steeds gesteund wordt door de overheid. In het herenakkoord is opgenomen dat er dan geen variabele beloning wordt uitgekeerd. Er is geen variabele beloning over 2009 en 2010 maar de vaste beloning gaat volgend jaar omhoog. Kortom: dit is veel te weinig om iets te doen aan de excessieve beloningen in de financiële sector.

De principes en de good practices van DNB en de AFM zijn zo abstract dat je er alle kanten mee uit kunt. Als we er nu op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren veel vertrouwen in hadden dat DNB en de AFM toezichthouders zijn die agressief te werk gaan, die lef hebben, die staan te trappelen van ongeduld om hier werk van te maken, dan hadden we hier misschien nog wel een goed gevoel bij gehad. Maar dat is bepaald niet het geval. We hebben er weinig vertrouwen in dat DNB en de AFM hier echt werk van gaan maken. Over aandelen wordt gesproken als een

niet zo geschikt beloningsinstrument, maar er wordt vervolgens geen duidelijke lijn aan gekoppeld deze dan ook niet als zodanig te gebruiken. De conclusie van de SP-fractie is dat de minister moet ophouden te vertrouwen op zelfregulering. Dat heeft hier niet gewerkt. Hoe je het ook wendt of keert, de Code Banken is een vorm van zelfregulering. De minister lijkt dit in zijn brief te ontkennen. We moeten eindelijk komen met wettelijke maatregelen in plaats van de Code Banken met een wettelijke basis. Deze lijkt onvoldoende sterk te zijn om te kunnen ingrijpen en paal en perk te stellen aan de misstanden in de financiële sector waarin veel te hoge beloningen worden uitbetaald.

De heer **Tang** (PvdA): Ik meen dat bij de SNS Bank de aandelen uit het beloningspakket zijn verdwenen. Dat is een stap in de richting die de heer Irrgang bepleit. Het gaat niet alleen over de code. Er liggen ook uitgewerkte principes van de toezichthouder. Daarin staat bijvoorbeeld dat de bonussen moeten afhangen van de prestaties van de onderneming. Dat betekent dat er geen bonussen moeten worden uitgekeerd als er verlies wordt gemaakt. Er staat ook in dat er geen alles-of-nietsbeloning moet zijn. Dat betekent geen opties, want die zijn precies het element van alles of niets. De optie kan van nul naar iets springen. Is de heer Irrgang het met mij eens dat niet alleen de code maar ook de uitgewerkte principes van belang zijn voor het nieuwe beloningsbeleid bij banken?

De heer **Irrgang** (SP): Dat ben ik met de heer Tang eens. Ik weet alleen niet of ik het optimisme van de heer Tang deel dat je die good practices en de uitwerking van die principes zo kunt uitleggen. We hebben een gesprek met de heer Wellink gehad. Die leek van alles open te houden. De heer Tang zegt: geen bonus bij verlies. Het staat allemaal zo voorwaardelijk opgeschreven dat ik er nog niet van overtuigd ben. Er staat bijvoorbeeld dat een bonus van maximaal 100% prudent is. Er staat dus niet dat het niet meer mag zijn dan dat. Dat is het ongemakkelijke gevoel dat ik telkens bij die principes en de uitwerkingen ervan overhoud. Hoe hard is het nou? Als DNB en de AFM nu harde organisaties waren, dan was ik daar wel overheen gestapt. Maar dat is niet het geval en dat is volgens mij ook de kritiek van de heer Tang.

De heer **Tang** (PvdA): De principes zijn meer uitgewerkt dan de Code Banken. Ze lijken gezond en zijn beter dan de vage principes die we eerst hadden. De twijfel van de heer Irrgang ligt eigenlijk bij de houding van de toezichthouder. Dat kan ik op zich ook wel begrijpen.

De heer **Irrgang** (SP): De twijfel zit daar inderdaad voor een deel in. Maar het is niet alleen dat. Het zijn ook de principes en de uitwerkingen daarvan die onvoldoende scherp en duidelijk zijn. Enige aarzeling over de wettelijke basis speelt ook een rol. In de wet staat dat DNB en de AFM regels kunnen stellen. Voor de AFM moet dat overigens nog worden aangepast. Er moet dan wel een nadrukkelijke koppeling zijn aan het feit dat het een bedreiging kan zijn voor de bank. Het is voorstelbaar dat er sprake is van machtsmisbruik waarbij mensen zichzelf veel te hoge beloningen uitkeren zonder dat het direct een bedreiging is voor de bank zelf. Het zou dus goed zijn als er een aparte wettelijke basis is voor DNB en de AFM of de minister zelf, om grenzen te stellen aan salarissen en bonussen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Wat stelt de SP voor als maximering van een bonus? Op zich is het een stap in de goede richting dat er een cap is gezet van 100% door de Code Banken. Vindt de heer Irrgang dit ook of wil hij dat de bonussen maximaal 10% zijn of zo? Of wil hij verder gaan dan de Code Banken?

De heer **Irrgang** (SP): Wij hebben altijd gezegd dat de beste bonus geen bonus is. Ik ben het met de heer Van Dijck eens dat het een heel kleine stap is in de goede richting. Het is een kleine stap omdat die 100% een relatief hoog maximum is. Bovendien heeft het maximum alleen betrekking op de bestuurders, terwijl het probleem niet alleen bij hen ligt.

De heer **Weekers** (VVD): Voorzitter. De Nederlandsche Bank heeft in september 2009 een onderzoek uitgebracht over 2008 over beloningen en bonussen. Ik concludeer dat het een ontluisterend beeld schetst over 2008. Raden van commissarissen, raden van bestuur, compliance officers en risk officers zijn onvoldoende betrokken bij het opstellen en uitvoeren van het bonusbeleid. Variabele beloningen bij controllers zijn in grote mate afhankelijk van commerciële resultaten, dus verkeerde prikkels. De hoogte van de beloningspools is vrijwel nooit gerelateerd aan voor risico gecorrigeerde prestaties. Ondanks grote verliezen in 2008 op ondernemingsniveau zijn er toch op grote schaal bonussen uitgekeerd. Er werden ook bonussen uitgekeerd bij slechte beoordelingen en bij slechte prestaties. In de hoogste salarisgroep kwamen ook de hoogste bonussen voor in 2007 en 2008, tot wel 300% van het vaste salaris. Ik noem dat een ontluisterend beeld. Tegelijkertijd is er in de tussentijd wel heel wat gebeurd. We hebben eerst het herenakkoord gekregen. Vervolgens hebben we de bankencode gekregen, gebaseerd op het rapport van de commissie-Maas. Ook zijn er stappen gezet om de beloningsstructuren onder toezicht te plaatsen zodat de toezichthouder kan ingrijpen als er perverse prikkels in het systeem zitten. De bankencode is een eerste stap op weg naar vertrouwen. Dat vond ik overigens ook al van de commissie-Maas die is vertaald in de bankencode. Het is de eerste stap en die is hard nodig. Ik heb bij het uitkomen van de beloningsparagraaf wat kritiek geuit. Die houd ik nog steeds staande. Een variabele beloning van 100% voor de raad van bestuur vind ik aan de hoge kant. Tegelijkertijd moet ik vaststellen dat er in het financiële landschap een grote variëteit aan organisaties is. Ik ga ervan uit dat het maximum niet de norm zal zijn. Dat zal uiteindelijk blijken als de Monitoring Commissie straks aan de slag gaat. Kan de minister overigens al aangeven wanneer deze wordt ingesteld? Verder heb ik kritiek geuit over het feit dat de subtop, dus het seniormanagement en de traders, niet onder deze maximumbonusregeling vallen. Tegelijkertijd constateer ik dat de raad van commissarissen straks niet alleen voor de beloning voor het bestuur verantwoordelijk is, maar ook voor die van het seniormanagement. Bovendien moet de raad de beginselen voor het beloningsbeleid van het overige personeel vaststellen. Er zijn al behoorlijk wat stappen voorwaarts gezet. De minister geeft aan dat het belangrijkste in dit rapport is dat de bankiers trendvolgend zullen zijn in plaats van trendsettend. Dat is baanbrekend in de wereld. De afspraak is gemaakt dat zowel de vaste als de variabele beloning onder de mediaan van het algemene bedrijfsleven zal zitten. Als je vertrouwen wilt wekken bij de samenleving en het geschonden vertrouwen wilt herstellen, moet je boter bij de vis leveren. Je moet aangeven wat het betekent als men onder de mediaan zit. Tijdens diverse eerdere debatten heb ik daar aandacht voor gevraagd. De minister had toegezegd aan te geven wat de mediaan is van de relevante vergelijkingsgroep en inzicht te geven in de omvang van de bonuspotten. Wie schetst mijn verbazing dat in de brief die we afgelopen dinsdag hebben gekregen, de gewenste duidelijkheid toch niet gegeven wordt. De minister geeft wel aan dat de mediaan van een groot bedrijf dat internationaal opereert, niet vergeleken kan worden met een kleine instelling die nationaal opereert. Ik heb er alle begrip voor, maar geef dan ten minste duidelijkheid voor categorieën van bedrijven zodat we de sector kunnen afrekenen op het uiteindelijke resultaat. Zowel het herenakkoord als de bankencode is een eerste stap op weg naar herstel van vertrouwen. Uiteindelijk is the proof in the

eating of the pudding. Vandaar dat ik absoluut wil dat hierover helderheid wordt verschaft.

Een ander belangrijk punt is dat de beloningsstructuren onder toezicht worden geplaatst. Ik ben het eens met de principes die de toezichthouders geformuleerd hebben. Ik maak me wel zorgen over het feit dat er twee toezichthouders zijn om naar de structuren te kijken. Beiden hebben hun eigen verantwoordelijkheid. De ene heeft een prudentiële opdracht, de andere een gedragsopdracht. Het moet niet zo zijn dat banken of andere financiële instellingen straks met totaal verschillende opdrachten op pad worden gestuurd of totaal verschillend worden beoordeeld. De minister geeft aan dat hij voor beide dezelfde wettelijke basis wil creëren. Ik zeg hem dat gauw te doen. In de brief lees ik dat de minister nog twijfelt waar hij de grondslag gaat creëren. Ik zou daarin helder formuleren dat DNB en de AFM gemeenschappelijk kijken en gemeenschappelijk optreden. Wanneer komt die wettelijke basis? Is het nodig deze eerst ter consultatie te geven? Volgens mij is het vrij simpel te regelen in de Wet op het financiële toezicht (Wft). Mijn fractie is bereid dit ook snel te behandelen. Zorg dan ook dat er wettelijk geregeld wordt dat de clawback mogelijk is en dat de billijkheidstoets kan worden toegepast. De manier waarop rechters in de afgelopen jaren zijn omgesprongen met bonussen die door de directies ter discussie werden gesteld, geeft mij geen vertrouwen dat feitelijk gerealiseerd wordt wat we met zijn allen wensen, als dit niet wettelijk geregeld wordt. Tot slot moeten de punten van de AFM, de aanwijzingen en bijvoorbeeld ook de last onder dwangsom meteen openbaar gemaakt worden.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Voorzitter. Het is de zoveelste keer dat we discussiëren over de financiële beloningen in de financiële sector. Het vertrouwen in de financiële sector heeft echt een deuk opgelopen als we kijken hoe de bestuurders van die financiële instellingen zich de afgelopen jaren schuldig hebben gemaakt aan een behoorlijke financiële persoonlijke verrijking. De wil en de intentie om dit te veranderen is duidelijk aanwezig. Dat zie je aan de hand van de bankencode en van de akkoorden die we met elkaar sluiten. Helaas spreken de feiten nog niet in het voordeel van het verhaal. Dat hebben we ook gezien. Uit het onderzoek van DNB in mei 2009 blijkt dat 27 financiële instellingen denken dat ze hun beloningsbeleid grotendeels maatschappelijk verantwoord hebben ingericht, terwijl dat in werkelijkheid niet waar is. Dat betekent dat ze een slecht zelfbeeld hebben over de inrichting van een verantwoord beloningsbeleid binnen een financiële instelling. Ik heb verschillende bedragen op een rijtje gezet. Bij een lage vaste beloning van € 200 000 komen er variabele beloningen van tien keer hoger of meer voor. Ook de verhalen van de SNS die al aan de orde zijn gesteld, duiden er niet op dat men al begrijpt wat we bedoelen met een verantwoord beloningsbeleid. Vooral de staatsgesteunde banken komen aan de bovenkant van het rijtje voor.

Er is een herenakkoord afgesloten met alle financiële instellingen om een gematigd beloningsbeleid te voeren tijdens de crisis. De kern is dat er dan geen variabele beloningen worden uitgekeerd. Dit beleid kan doorgetrokken worden. Zolang er sprake is van staatssteun is een variabele beloning niet aan de orde. Evenzo is een bonusuitkering uit den boze als er geen winst geboekt wordt. Je ziet dat men de bonussenpotten opentrekt en kijkt wat erin zit, als het iets beter gaat. Dit is wat ons betreft voorlopig niet aan de orde. Het vertrouwen is te broos. De financiële stabiliteit is te fragiel. Kan de minister ons de stand van zaken over het herenakkoord vertellen? Heeft de minister het idee dat het herenakkoord in 2009 echt vorm heeft gekregen en de banken het gematigde beloningsbeleid geïntegreerd hebben? Graag hoor ik hierop een toelichting van de minister. Het is prima dat de banken zelf hun verantwoordelijkheid nemen. Wij omarmen de Code Banken waarin is vastgelegd welke principes de Nederlandse bankensector hanteert en waarop we de banken kunnen aanspre-

ken. Het kabinet heeft op de gehele Code Banken een reactie gegeven. Vandaag spreken we alleen over de financiële beloningsparagraaf van die bankencode. De Code Banken gaat uit van het principe «pas toe of leg uit». Bij veel zaken kunnen we daarmee instemmen. Op het punt van beloningen willen we wat verder gaan. We zeggen gewoon «pas toe» wat met elkaar afgesproken is. Voor ons hoeven de banken het niet «uit te leggen», maar gewoon «toe te passen». We willen dit gedeelte verankeren in de Wft. We horen graag van de minister wat we daarvoor op heel korte termijn moeten regelen.

We hebben ons al vaker kritisch uitgelaten over de bonuscultuur in de financiële sector. Ook nu nog blijkt dat, als de doelstellingen niet gehaald worden, niet de bonussen maar de doelstellingen naar beneden aangepast worden. Dat kan niet en dat moet in de toekomst anders. Het maatschappelijke draagvlak voor deze wijze van handelen is nul. Het doet het vertrouwen in de financiële sector niet goed als je zo blijft doorgaan. Samen met het kabinet zijn we voor een duurzaam en beheerst beloningsbeleid. De oneigenlijke financiële prikkels die er nu in het beloningsbeleid zitten, moeten er uitgehaald worden. Het onderzoek van DNB bewijst dat de raad van commissarissen en de afdeling Risk and Compliance tot nu toe onvoldoende betrokken zijn bij het nu geldende beloningsbeleid. De CDA-fractie vindt dat de raad van commissarissen in de financiële sector het enige orgaan moet zijn dat de beloningen voor de top en de subtop in hun bedrijf concreet invult. Dit moet gebeuren aan de hand van heldere en dwingende regels. Het voorstel moet dan vooraf getoetst worden.

De heer **Irrgang** (SP): Ik zat te luisteren naar het betoog en dacht: dit is wat we nodig hebben en niet al dat geloof in zelfregulering. Kan de minister dit niet gewoon in de wet vastleggen? Niets «pas toe of leg uit», maar «pas toe». Volgende week spreken we over een wijziging van de Wft en dat zal zeker niet de laatste keer zijn. Voelt de CDA-fractie er iets voor om in een soort coalition of the willing in de Kamer tot een wetswijziging te komen als de minister daar zelf niet toe bereid is?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Het vervolg van mijn betoog gaat hierop verder in. Tijdens de algemene financiële beschouwingen hebben we nadrukkelijk aan de minister gevraagd in gesprek te gaan met de heer Wellink om te kijken waar deze onvoldoende bevoegdheid en wettelijke mogelijkheden heeft om het begrip «pas toe» kracht bij te zetten. De minister heeft ons in zijn brieven teleurgesteld. We zien niet waartoe het gesprek met de heer Wellink geleid heeft en wat de heer Wellink aan wettelijke mogelijkheden in de Wft mist. Wat moeten we wettelijk regelen om dit soort zaken met elkaar te kunnen regelen? De Wft geeft al veel mogelijkheden maar heeft niet de kracht om het hele beloningsbeleid goed te keuren dat de raad van commissarissen aan DNB voorstelt. Dat is de weg die de CDA-fractie wil bewandelen.

De heer **Irrgang** (SP): Als mevrouw Blanksma twijfelt of de wet op dat punt voldoende is, is het misschien goed om de wet op dat punt te wijzigen zodat DNB gewoon kan zeggen: pas toe die regels.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): DNB heeft duidelijk aangegeven onvoldoende wettelijke mogelijkheden te hebben om daadkrachtig op te treden bij dit soort beloningsbeleid. Ik hoor graag wat de heer Wellink wil hebben om zijn rol als prudentieel toezichthouder in het beloningsbeleid maximaal te kunnen uitvoeren. Ik wil aangegeven krijgen wat er daadwerkelijk gemist wordt.

De heer **Tang** (PvdA): Ik probeer scherp te krijgen wat het CDA eigenlijk zegt. Klopt mijn interpretatie dat het CDA zegt dat DNB eigenlijk moet zorgen voor de toepassing, maar dat het toestaan van een uitzondering

door DNB wel geaccepteerd wordt door het CDA? Een alternatieve interpretatie is dat mevrouw Blanksma zegt dat de grens voor vast en variabel vastgelegd moet worden in de wet.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik zal een voorbeeld geven om het duidelijk te maken. De bankencode gaat uit van een variabel beloningsstuk van 100%. Een maximum heeft als nadeel dat iedereen misschien op dat maximum gaat zitten. Het kan zijn dat de balansstructuur en de kapitaaleisen binnen een individuele bank het niet toelaten om naar die 100% te gaan. Dan kunnen ze wat mij betreft ook naar de 50% gaan. Dat zal de prudentiële toezichthouder op dat moment op basis van alle afwegingen beoordelen. Die wettelijke mogelijkheden zouden aanwezig moeten zijn.

De heer **Tang** (PvdA): Nu een ander voorbeeld. De raad van commissarissen stelt een beloningsbeleid vast waarbij het mogelijk is een variabele beloning van 150% te krijgen. DNB vindt dat dat past binnen het prudentiële beleid. Is dat een toepassing van de code? Wilt u die afwijking toestaan?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Dat doet onvoldoende recht aan de bankencode. De mensen die de bankencode opgesteld hebben, willen maar tot 100% gaan. Dan leggen we toch die 100% vast.

De heer **Tang** (PvdA): U ontwijkt het antwoord. Er kan dus naar boven toe afgeweken worden van die 100%.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Nee. We omarmen de bankencode en dat is 100%.

De heer **Tang** (PvdA): De bankencode legt wel de norm vast maar daarvan mag worden afgeweken bij uitleg. De vraag is nu of het CDA die afwijking toestaat, als het voldoende wordt uitgelegd. Dan wordt de code wel nageleefd, maar wel met uitleg.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Wij zeggen: pas toe. Zij passen toe. Zij willen gewoon die 100%. Daar zijn ze helder over. Waarom zouden we daar met elkaar verder in gaan als er geen enkele aanleiding voor is?

De heer **Weekers** (VVD): Mevrouw Blanksma constateert met mij en de heer Irrgang dat er een stevige wettelijke basis gelegd moet worden. Is zij het met mij eens dat de minister vandaag moet worden opgeroepen bij nota van wijziging in een aanhangig Wft wetsvoorstel te regelen zo snel mogelijk die wettelijke basis te realiseren?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Uiteraard. Als de Wft hierop aangepast moet worden, wil ik eerst weten van de minister c.q. van DNB waar we het precies over hebben. Als dat helder is, kan het zo snel mogelijk gerealiseerd worden binnen de Wft.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb toch nog een vraag over «pas toe en leg uit». Ik heb begrepen dat «pas toe en leg uit» breed wordt uitgelegd op dit moment en lang niet altijd wordt nageleefd. Als ik mevrouw Blanksma nu hoor, zegt ze eigenlijk «pas toe, punt», want ze wil niet boven die 100%. Je komt dus niet toe aan het punt «leg uit». Je hebt niets uit te leggen want na «pas toe» zet je een punt. Ik wil helder hebben dat mevrouw Blanksma dat zo bedoelt. Nu zit je met een code die heel breed uitgelegd kan worden en waarvan we allemaal weten dat daar toch

wel eens het handje mee gelicht wordt. Ik wil het graag weten omdat dat me een interessante consensus lijkt.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik ben er helder over. De bankencode gaat over meer dan alleen een beloningsstructuur. Vandaag praten we alleen over het stukje beloning. Op het stuk beloning willen we verder gaan en zeggen we «pas toe, punt».

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): «Pas toe, punt»: dat kun je toch gewoon in de wet vastleggen?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): De bankencode wordt in de wet vastgelegd en dat is die 100%. En «pas toe». Daar ben ik toch heel helder in.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De code die in de wet wordt vastgelegd is «pas toe of leg uit». Wat we willen – en dat wil mevrouw Blanksma ook – is dat «leg uit» er uitgaat. Dan wordt het dus «pas toe, punt». Dat moet je dan toch in de wet vastleggen? Anders is het een loos punt.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik heb gezegd over het beloningsbeleid: «pas toe, punt». Meer kan ik hier niet aan toevoegen. Het gaat mijn fractie erom dat het vastgelegd wordt.

In de algemene financiële beschouwingen heeft mijn collega een oproep gedaan aan de minister een gesprek aan te gaan met de heer Wellink, waarin deze aan kan geven welke wettelijke bevoegdheden ontbreken. De minister zou dit bespreken en ons informeren welke instrumenten dat zijn. We hebben niets gezien. Ik vraag de minister of dat gesprek al plaatsgevonden heeft. Is hij bereid, indien noodzakelijk, de Wft aan te passen aan wat de heer Wellink zou willen?

De bankbestuurders worden beloond met vaste beloningen waarvan de hoogte iets beneden de mediaan van vergelijkbare functies binnen en buiten de financiële sector in een internationale context valt. Kan de minister dit concreet maken? Waar hebben we het over? Wat bedoelen we? Wat zijn vergelijkbare functies en wat is een arbeidsmarktreferentiegroep? Ons gevoel over de mediaan is nog niet zo warm. Moeten we niet proberen een balans te vinden tussen enerzijds een passend beloningsbeleid dat de organisaties in staat stelt goede bestuurders te binden en anderzijds een beloning die maatschappelijk passend is? We staan voor matiging en duurzaamheid. Hoe ziet de minister het abstracte verhaal over de mediaan? Kunnen we er iets mee? Moeten we niet veel meer naar een passend beloningsbeleid dat door DNB getoetst wordt? Graag hoor ik een toelichting van de minister op dit punt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Waar heeft mevrouw Blanksma het over als ze het heeft over de hoogte van de vaste beloningen? Dat is wellicht ook interessant voor de minister.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik laat eerst de minister antwoorden wat hij bedoelt met mediaan en referentiecijfers. Er is heel veel mogelijk. Ik ga hier geen bedragen noemen. De hoogte moet in ieder geval maatschappelijk geaccepteerd zijn en een voldoende beloning om goede bestuurders te binden aan de bank die je hebt.

De heer **Weekers** (VVD): Aan die referentiegroepen hangen gewoon bedragen. Die informatie is in de markt bekend. Is mevrouw Blanksma met mij van mening dat de minister die informatie ook bekend moet maken aan de Kamer? Onder welke grens is de mediaan gezet bij de diverse financiële instellingen afgezet tegen de beloning van vandaag?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Dat klopt. Ik kan overigens zelf ook de mediaan beïnvloeden. Dan pak ik een ander referentiekader of ik ga er iets boven of onder zitten. Als ik er lang genoeg onder blijf zitten, is de mediaan op gegeven moment nul. Ik wil inderdaad graag het lijstje waarop de heer Weekers duidt, van de minister krijgen om te weten waarover we het hebben en welke verschillen zijn er. Er blijken ook verschillen te zitten tussen de mediaan en referentiegroepen van grote en kleine, lokale en internationale banken. Het is voor mijn fractie niet helder waarop in Nederland de financiële beloningen uit moeten komen. Wat internationaal op de G20 is afgesproken, is toonaangevend. Een compliment voor de minister. Daar hebben we als Nederland een voortrekkersrol genomen. Er zijn afspraken gemaakt zijn over het tegengaan van meerjarige gegarandeerde beloningen, het uitsmeren van variabele beloningen over meerdere jaren en de mogelijkheid tot terugvorderen bij tegenvallende prestaties. Ook hier geldt dat de banken deze gewoon moeten toepassen. Wat betreft de reikwijdte: we spreken hier over een Code Banken die de banken opgesteld hebben. We hebben het over een herenakkoord gehad. Dat is opgesteld door de totale financiële sector. Hebben we het over de totale financiële sector als we dit soort zaken vaststellen en als we het hebben over het aanpassen van de Wft? Pakken we ook de pensioensector en de verzekeraars erbij? Ik hoor graag een reactie van de minister op dit punt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. We weten allemaal dat salarissen van bankiers een heet hangijzer zijn. Of het nu herenakkoorden zijn of codes van banken, het is interessant dat er afspraken gemaakt worden. Een belangrijker vraag is of het meer is dan een goed voornemen dat wordt geformuleerd. Is het meer dan een papieren tijger die met elkaar wordt afgesproken? En wat gebeurt er op het moment dat het weer beter gaat met de banken? We zien voorbeelden in Amerika waar het al weer behoorlijk gaat oplopen. Dat zijn signalen waarbij we dan denken: een code is mooi, een herenakkoord is ook niet gek, maar bij dit soort herenakkoorden vindt het old boys network altijd wel weer een uitweg in een flex, bijzondere omstandigheden of uitmuntende prestaties. Er zit ook wel eens een enkele vrouw in een old boys network, maar die moet je met een zaklantaarn zoeken. Het is wel van uitermate groot belang. We hebben al eerder gezegd dat we minder zijn voor codes als het gaat om de financiële sector en meer voor het in de tang nemen van mensen. Dat laatste kun je heel goed doen door het wettelijk vast te leggen. Ik ga straks met grote nieuwsgierigheid naar de heer Tang luisteren die daarover in de pers uitspraken heeft gedaan.

De lonen van bestuurders worden gekoppeld aan de mediaan. Als je die vergelijkt met de mediaan van vergelijkbare sectoren is dat natuurlijk interessant. De heer Weekers heeft hier zeker een punt. De vergelijkbare sectoren kunnen ook heel hoog zijn. Je weet eigenlijk niet waar je precies over praat. Het lijkt mij dus goed om iets vast te leggen. Het vastleggen van het minimum is vaak niet zo belangrijk, maar het vastleggen van het maximum wel.

De GroenLinks-fractie heeft nog een groot aantal vragen. Ik ben blij dat mevrouw Blanksma net heeft aangegeven betere afspraken te willen over «pas toe» en «leg uit». Op dit moment wordt het «pas toe of leg uit» breed uitgelegd en lang niet altijd wordt het nageleefd. Het is zeker zinvol om daarover met elkaar betere afspraken te maken. Je kunt alles uitleggen op het moment dat je een bepaalde beslissing hebt genomen. Maar dat hoeft nog geen uitleg te zijn die maatschappelijk acceptabel is of tegemoetkomt aan wat we uiteindelijk allemaal willen. Het lijkt er nu op dat er een aantal stappen worden gezet. Het lijkt erop dat de Kamer, maar ook de minister, zegt dat er iets moet gebeuren. Hierover wordt al lang gepraat, maar we zijn er niet zeker van dat het op een goede manier zal aflopen.

Ons grootste probleem is dat we hier te maken hebben met een code. Op pagina 11 van de kabinetsbrief wordt nog eens de wettelijke status toegelicht. Dat klinkt heel doortastend: over de naleving van de code dient jaarlijks verslag te worden gedaan en er komt een verplichting tot naleving van de code. Het is echter volstrekt onduidelijk wat er gebeurt als de code niet wordt nageleefd. Er is niet echt een reden om je als bank aan deze code te houden. Bovendien is het ons een doorn in het oog dat de twee concreetste zaken van de beloningen alleen gelden voor bestuurders: 100% maximum variabel en een koppeling aan de mediaan. Hierdoor ontspringt het gros de dans. Ik denk daarbij aan handelaren maar ook aan zakenbankiers. De status van de meeste codes – en ook van deze – wordt onderuitgehaald door het principe «pas toe of leg uit». GroenLinks is erg voor de lijn «pas toe, punt». Je moet daar dan wel op willen doorpakken. Je mag nu altijd afwijken als je er maar een verhaal bij hebt. Ik hoor graag van de minister wat hij aanvaardbaar vindt. Daarbij is nog de vraag hoe goed je verhaal moet zijn. Het lijkt wel een soort beauty contest.

Voor de DSB Bank gold ook de gedragscode hypothecaire financiering waarin staat dat mensen maximaal vier- tot vijfmaal hun inkomen mogen lenen en niet meer dan 125% van de executiewaarde van hun huis. Een verklaring voor het afwijken wordt meestal niet gegeven. Het is niet gek te denken dat van de nu voorliggende code vaak wordt afgeweken gezien het internationale speelveld waarop de bank opereert. Ik hoor graag van de minister hoe hij denkt dit in de hand te houden. Hoe hard verwacht de minister de code in de wet te kunnen verankeren? Hoe denkt hij te bereiken dat men zich er aanhoudt? Bij de gedragscode hypothecaire financieringen wordt in zo'n 20% van de gevallen afgeweken van de code. Wat voorziet de minister hier en vindt hij dat acceptabel? Hoe verwacht de minister invloed te kunnen uitoefenen op het beloningsbeleid bij ING wanneer deze de 10 mld. volledig heeft terugbetaald? Het bestuur van Delta Lloyd kreeg een bonus bij het naar de beurs gaan van dit bedrijf. Vindt de minister deze bonus in lijn met de Code Banken en de principes van DNB en de AFM? Kan de minister uitleggen waarom het enkele feit dat een bedrijf naar de beurs gaat, voldoende is voor een bonus? Hoort dat niet gewoon tot de werkzaamheden van een bestuurder? Een topman van Delta Lloyd krijgt bijvoorbeeld een loon van zo'n € 650 000, waarvan hij volgens mij prima van kan rondkomen.

Over de bonussen van de heer Zalm heeft de GroenLinks-fractie ook een aantal vragen, ervan uitgaande dat hij er nog een tijdje zit. De Code Banken stelt dat de bonus van een bankbestuurder gemaximeerd moet worden tot 100% van het loon. De heer Zalm kan dus na vijf jaar maximaal vijf jaarsalarissen meekrijgen. Dat is dan toch 500% van het loon. Of interpreteert de minister de code zo dat deze verrekend kan worden met voorgaande jaren waarin geen bonus is uitgekeerd? Hier zit voor ons het probleem. Op deze manier kun je blijven uitleggen.

In de algemene beschouwingen gaf de minister-president aan dat hij vindt dat de Code Banken voldoende borgde dat er buiten de top geen idiote bonussen worden uitgekeerd. Wij zijn hiervan wat minder overtuigd. Op welke manier denkt de minister dat met deze code en principes het grootste deel van de beloningen van bijvoorbeeld handelaren in de hand te houden? Denkt de minister dat de raad van commissarissen hierop voldoende toeziet?

We missen in de code verder de brede verantwoordelijkheid van de bank. We hopen snel een aanvulling op deze code te zien, of desnoods een nieuwe code, waarin de bankensector dit soort voornemens uitspreekt ten aanzien van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van banken bij het verstrekken van kredieten. Aangezien banken de beloningen aan medewerkers zien als dé prikkel, kunnen deze maatstaven wellicht meegenomen worden in het beloningsbeleid. Ik denk bijvoorbeeld aan de klimaatimpact. Wanneer een zakenbankier voor een onderneming kapitaal

ophaalt, wat gebeurt er dan met het kapitaal? Ik wil graag weten of de Eerlijke Bankwijzer die ik vanmorgen binnen heb gekregen, ook geïmplementeerd wordt.

We zijn blij met wat we gehoord hebben in de pers over het initiatief van de heer Tang. Het lijkt me een goed idee dat we het nu gewoon gaan doen. Ik begrijp dat de heer Tang de gehele code tot wet wil maken. Laten we dan nu met elkaar doorpakken. We kunnen het heel vlotjes binnen Bureau Wetgeving regelen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Voorzitter. Ik geloof dat we het er Kamerbreed over eens zijn dat wat er nu ligt, te vrijblijvend is en te veel gebaseerd op zelfregulering. Daar ben ik blij om. We hebben gezien wat de Corporate Governance Code heeft gebracht aan naleving van de best practices-bepalingen over bezoldiging. Daar voldeed slechts 67% van de bedrijven aan die code. Het is heel lastig om bedrijven te houden aan bepalingen rond beloning. Nu de bankencrisis een beetje over lijkt te zijn en de banken weer overeind krabbelen, zien we in Wall Street Goldman Sachs die voornemens is 20 mld. aan bonussen uit te keren. Het gaat gewoon door. Ze hebben er niets van geleerd. Ik ben blij dat in ieder geval in Nederland met de commissie-Maas en de Code Banken, DNB en het herenakkoord een draagvlak is om iets te doen aan die bonussen. We vinden de code dan ook een stap in de goede richting, maar te veel gebaseerd op zelfregulering. Ook maken we ons zorgen over de tools die DNB en de AFM krijgen om toe te zien op beloningen en perverse prikkels. Ze mogen niet kijken naar de hoogte van de beloning, maar alleen naar de perverse prikkels en of het klantbelang voldoende wordt gewaarborgd. Waarom geven we DNB en de AFM geen echte tools om in te grijpen? Deze code betreft alleen bestuurders. Als het gaat om maximering van hoogte van de beloning en bonus is het nog steeds mogelijk dat allerlei brokers met tonnen aan salarissen en bonussen naar huis gaan. Dat vinden we onacceptabel en daarom pleiten we voor een stringenter beleid waarin de maximale norm wordt vastgelegd, niet alleen voor bestuurders, maar voor het gehele bankpersoneel. De code laat nog steeds te veel ruimte. Naast de bonusdiscussie missen we in het hele verhaal de riantepensioenregelingen. Ik hoor daar niemand over. We weten allemaal dat de topmanagers en bestuurders eindloonregelingen hebben. Zodra ze in dienst treden, worden er gigantische bedragen overgemaakt om die pensioenen veilig te stellen. Waarom wordt hierover niets gezegd in de code?

De heer **Tang** (PvdA): Misschien is één reden hiervoor dat we de wet excessieve beloningsbestanddelen hebben aangenomen waarbij we fiscaal deze goudgerande eindloonregelingen aanpakken. Het is volgens mij ook niet meer lonend om deze regelingen te hebben.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Dat is zo, maar het is wel een manier om quasi gematigd te doen met het salaris, maar wel een grote eindloonregeling met terugwerkende kracht in stand te houden. Fiscaal is het redelijk afgedekt, maar het gaat wel om heel hoge bedragen. Waarom is hierover niets afgesproken? Als bijvoorbeeld het hele personeel van een bank een middenloonregeling heeft, waarom geldt dat niet voor de bestuurders? Dat zou ik een fair systeem vinden. Het hele personeel krijgt 2%–3% salarisstijging per jaar, bestuurders krijgen soms 20%–30%. Waarom lopen die niet mee met het hele loongebouw? We missen ook de beleggingsinstellingen, de pensioenfondsen, de pensioenuitvoerders en de verzekeraars. Al deze sectoren blijven buiten schot. Ook wij hebben grote vraagtekens bij de mediaan van vergelijkbare functies. Ik weet niet of dat gaat werken. Het blijft vaag geformuleerd en abstract. Ik vraag de minister hiervan een uitwerking te geven, zodat we echt kunnen toetsen en vooral ook dat de toezichthouders een instrument

hebben om te toetsen. Op welk moment gaat de minister beloningscriteria in de wet opnemen? Hij dreigt met maatregelen te komen als de wet niet nageleefd wordt. Het blijft bij een dreigement. Wat is het nalevingspercentage? Wat is onvoldoende resultaat? Wanneer gaat de minister over tot het opnemen in de wet? Er wordt ook veel gekeken naar de beloningen van commissarissen. Dat mis ik ook in het verhaal. Zoals we weten hebben ook de commissarissen grote steken laten vallen en ze hebben weggekeken. We moeten bij de commissarissen kijken naar de beschikbare tijd en het aantal commissariaten. Als je commissaris bent van een grote bank, kun je dat niet in een halve dag per week afhandelen. Dan heb je toch een verantwoordelijkheid.

Zijn lopende afspraken zoals contracten en arbeidscontracten een reden om af te wijken conform het «leg uit»-principe? Er zijn veel bonussen vastgelegd. Het pleit voor SNS REAAL dat die nu daarop ingrijpt. Heel veel mensen hebben afspraken over bonussen voor de komende tien tot twintig jaar. Het «leg uit»-principe wordt natuurlijk straks als excuus gebruikt om van de code af te wijken.

Ook de FSB komt met verschillende vage voorstellen. Ik vraag de minister deze uit te leggen. Er wordt bijvoorbeeld gesproken over het uitstellen van een substantieel deel van de variabele beloning over een periode van ten minste drie jaar. Wat is substantieel? Waarom wordt dat uitgesteld? Het komt niet overeen met wat in de bankencode staat. Wat betekent dit? Ik zie het niet terug in die code. Bijt het niet met de bankencode? Er wordt gesproken over de mogelijkheid om een variabele beloning terug te vorderen bij negatieve financiële prestaties. Wat betekent concreet «negatieve financiële prestaties»? Wordt bedoeld van die persoon of van de hele organisatie? De totale bonuspool moet in relatie staan tot risico's en totale inkomsten van de bank zodat deze niet belemmerend werken voor de kapitaalpositie. Wat betekent dit concreet? Betekent dit dat als de kapitaalpositie onder een bepaald niveau komt, er geen bonussen uitgekeerd mogen worden? Dat brengt me op het punt van de commissie-Maas. Wat is er overgebleven van het principe dat er geen bonussen uitgekeerd worden als het bedrijf geen winst maakt? Ik zie het nergens meer terug en dat is nu de enige concrete maatregel die er in het verleden in stond.

De heer **Tang** (PvdA): Voorzitter. Vandaag liggen er een code van de banken en de principes, door de toezichthouder uitgewerkt, voor het beloningsbeleid. Dat brengt een verandering. Er wordt nu gesproken over een bankiersexamen. We hebben de bankierseed. Er is een aparte risicomanager in de raad van bestuur. Dit laat zien dat er wel degelijk een breuk met het verleden is gemaakt, een verleden van arrogance and ignorance. Vandaag gaat het over het beloningsbeleid. Ook daar zie je dat die breuk wordt gemaakt.

Ten eerste moet het beloningsbeleid trendvolgend en niet trendsettend zijn. Het moet onder de mediaan zijn. Daarmee voorkom je dat er haasje-over gedaan wordt. Het zal niet alleen effect hebben op de banken zelf maar ook op de andere beloningen in Nederland.

Ten tweede wordt het nemen van risico's begrensd. Daarmee komt er een einde aan het gokken met andermans geld. Er wordt een vaste verhouding voorgesteld tussen een vaste en variabele beloning van 1 op 1 voor bestuurders. Er moet ook zo'n verhouding komen voor de traders en investment bankers. Bonussen worden uitgesmeerd over langere tijd zodat kan worden gezien of er inderdaad prestaties worden geleverd. Onbedoelde bonussen kunnen worden teruggevorderd: clawback. Er is een billijkheidstoets. Dit is allemaal belangrijk om risico's te begrenzen. Die zijn immers niet te meten en niet terug te vinden in de beloning. Ze liggen eigenlijk verborgen in de toekomst. Bij een variabele beloning kan dat tot nadeel hebben dat het aanzet tot zogenaamde prestaties, maar dat die prestaties eigenlijk leunen op het nemen van risico's. Dit gebeurt omdat die risico's verborgen en niet goed te meten zijn. Dus moet er een

begrenzing worden gesteld aan die variabele beloning. We weten immers ook dat we impliciet of expliciet aandeelhouders zijn van de bank. Of we die aandelen nu hebben of dat we garant moeten staan voor banken die niet om kunnen vallen, de belastingbetaler, de Nederlandse burger, is daarmee feitelijk aandeelhouder. In onze optiek mag hij dus zeggenschap hebben over het beloningsbeleid bij banken.

Met de codes en de uitgewerkte principes voor het beloningsbeleid moeten de bonussen dus aan banden worden gelegd. Hiermee loopt Nederland wel degelijk voor op de rest van de wereld. Ik ken op dit moment geen ander land dat een dergelijke code en uitgewerkte principes heeft. Dat is ook een compliment voor de minister, want hij heeft hieraan getrokken en gesleurd. Een compliment voor de sector krijg ik nog niet over mijn lippen. Daarvoor zit de emotie misschien iets te diep. Ik zie het maar even als een teken van herstel. Ik zie ook wel eens tekenen dat er nog wel wat oude denkers zitten. Zo las ik laatst een stuk in Het Financieele Dagblad, waarin de Kamer de schuld kreeg voor het aantasten van de reputatie omdat we het hadden over beloningsbeleid. Dat is dus het oude denken. De sector moet zijn hand ervoor in het vuur durven steken dat de oude praktijken verleden tijd zijn. Dat is de instelling die ik verwacht.

Een van de belangrijkste vragen is hoe de code zich verhoudt tot de uitgewerkte principes. Het verschil met de code-Tabaksblad is dat we nu ook een toezichthouder hebben. Dat is één slot op de deur. We hebben vorig jaar bij de financiële beschouwingen al gepleit voor een stempel van Wellink. Er moet goedkeuring vooraf zijn van DNB. Ik beschouw de code als belangrijk, maar de uitgewerkte principes zijn zeker zo belangrijk. Die zijn leidend voor de goedkeuring van DNB. In die zin steun ik volledig wat het CDA zegt. Dat moet in ieder geval in de wet worden vastgelegd zodat er ook een wettelijke verankering is. Ik heb de specifieke vraag of de goedkeuring die DNB verleent, vóór de aandeelhoudersvergadering kenbaar kan worden gemaakt. DNB moet een opvatting hebben of het gevoerde en te voeren beloningsbeleid prudent is. Als DNB daar een opvatting over heeft, kan die kenbaar gemaakt worden aan de aandeelhoudersvergadering. De aandeelhouders moeten zich een oordeel kunnen vormen over het beloningsbeleid en kunnen daardoor zelf ook hun voordeel doen. We willen dus graag een stempel van Wellink in het openbaar.

Ik ben zeer benieuwd naar de opvatting wat er moet gebeuren met de handelaren en de zakenbankiers. Er is nu een duidelijke grens vastgesteld voor de bestuurders, maar niet voor de mensen die het risico nemen en de risico's het beste kennen. Er wordt wel gesproken over een vorm van een plafond maar dat blijft nog wat mistig. Het beloningsbeleid zal voortaan trendvolgend zijn. Dat is op zich een voordeel. Bestuurders vergelijken zichzelf nog steeds met elkaar. Ik wil graag opgenomen zien dat de bestuurders zich ook vergelijken met het bedrijf zelf. Kan de minister bijvoorbeeld de beloning van bestuurders in verhouding tot de modale werknemer in een bank in het jaarverslag te laten opnemen? Dat is ook een binding die zeer wenselijk is.

De heer **Irrgang** (SP): De heer Tang noemt terecht het punt van de handelaren en zakenbankiers. Wat betekent de code nu voor hen? Vindt hij ook – en is dat ook een boodschap van hem aan de minister – dat die 100% ook op hen van toepassing moet zijn? Moet het een harde norm zijn, dus niet «leg uit» maar «pas toe»?

De heer **Tang** (PvdA): Om eerlijk te zijn ben ik onvoldoende thuis in die wereld. Ik ben voor een duidelijke grens, een duidelijke norm. Ik vind dat de toezichthouder dat in de uitgewerkte principes had moeten zetten. Ik begrijp ook van de toezichthouder dat één norm daar misschien lastig voor is. In het proces moet wel duidelijk worden dat er voor elke groep

een richtsnoer is. Dat is wel het minste wat zou moeten gebeuren, of het 100% is of meer.

De heer **Irrgang** (SP): Volgens mij doet de heer Tang zichzelf nu te kort. Hij zei net dat daar de risico's zaten. Dus waarom zou je dan daar een hogere norm van bijvoorbeeld 200% of 300% – wat het nu is – toepassen in plaats van die 100% die al aan de hoge kant is? De heer Tang kan hierin toch wat strenger zijn.

De heer **Tang** (PvdA): We hebben net de discussie gevoerd over het Stabiliteitspact. Toen ging het erover dat je reële eisen moet stellen. Ik ben zeer voor een duidelijke norm. Ik vraag het ook aan de minister. Wat betekent het nu? Wat betekenen bijvoorbeeld de uitgewerkte principes en de code voor het beloningsbeleid bij handelaren en zakenbankiers? Daar moet zo veel mogelijk duidelijkheid over zijn. We zijn het erover eens dat dit het nemen van overbodige risico's en het gokken met andermans geld moet voorkomen. Aan die praktijk moet een einde komen. Laat dat als principe leidend zijn en laat de precieze norm nog even in het midden omdat er verschillende groepen zijn.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik had een vraag over de traders. Het is bekend dat we het daar niet over 100% bonussen hebben, maar 1000% of 2000% bonussen. Daar zitten de financiële prikkels die ertoe geleid hebben dat er mogelijk veel producten verkocht zijn die misschien niet helemaal passend waren voor de klant. Als je de klant centraal stelt, zoals de bankencode wil doen, is het onbegrijpelijk waarom de bankencode juist die groep helemaal niet benoemt. Maar wat wil de PvdA dan? Gaan we daar ook een 100% grens stellen, dat wil zeggen in ieder geval de financiële prikkel eruit en begrenzen?

De heer **Tang** (PvdA): Ik heb die vraag net beantwoord aan de heer Irrgang.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Dat betekent dat de PvdA dat nog even op zijn beloop wil laten. Dit was nog even voor alle helderheid, want voor mij was het niet zo helder.

De heer **Tang** (PvdA): Ik wil duidelijke normen daarvoor. Dat vraag ik ook aan de minister. Er moet duidelijkheid komen over het beloningsbeleid. Het mag niet zo zijn dat we voor één groep, te weten de bestuurders, regelen dat er duidelijkheid komt en dat we via een achterdeur toch een beloningsbeleid krijgen waardoor we de praktijk van gokken met andermans geld en bonussen die aanzetten tot onverantwoordelijke risico's, weer terugkrijgen. Dat is de vraag. Vergeef me dat ik die praktijk niet genoeg ken om te weten of dat 100% is, maar wat mij betreft zou dat 100% kunnen zijn.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik heb een aanvullende vraag. Als er hoge bonussen uitgekeerd worden aan traders, kan dat een prudentieel gevaar met zich meebrengen voor de bank. Hoe kijkt de heer Tang daarnaar? Wat is de rol van DNB hierbij?

De heer **Tang** (PvdA): Dat is precies waarom DNB een rol moet hebben. Ze kijken naar het beloningsbeleid en moeten vanuit prudentieel toezicht ervoor zorgen dat het beloningsbeleid niet aanzet tot het nemen van onverantwoorde risico's. Dat is precies wat we aan de toezichthouder vragen. Maar ik deel een beetje de twijfel van de heer Irrgang over de vastberadenheid van de toezichthouder.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): We hadden net een debatje over het «pas toe of leg uit». Ik wil even duidelijk uitgelegd hebben hoe de heer Tang daarin staat. We waren al aangeland bij «pas toe, punt». Ik hoor nu weer «pas toe, puntkomma» en dan ook dat we het voor alle groepen meteen moeten regelen. Ik zie enige overeenstemming, maar ik raak bij de heer Tang weer een beetje de weg kwijt.

De heer **Tang** (PvdA): Het is niet zo ingewikkeld. Laat ik mijn betoog eerst vervolgen. Dan wordt het antwoord wel duidelijk. Over het eerste slot heb ik het gehad. Aan het tweede slot kom ik nu toe en dat beantwoordt waarschijnlijk de vraag van mevrouw Van Gent.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik wil het zeker graag weten en ik ben niet de enige. Ik heb dit ook indringend gevraagd aan mevrouw Blanksma. Die was heel helder en zei «pas toe, punt». Dat kan de heer Tang toch wel zeggen en dan kan hij het vervolgens uitleggen.

De heer **Tang** (PvdA): Ik ga mevrouw Van Gent beantwoorden door mijn betoog weer op te pakken. Zij krijgt dan meteen antwoord. Er zijn twee sloten. Het eerste is het toezicht door de toezichthouder. Dat slot hebben we niet bij de code-Tabaksblat. Het tweede slot is dat er altijd een dreigement van regulering is. Ik heb wel eens eerder het citaat gebruikt van Willem Buiter. In het Nederlands zou dat luiden: «Regulering en zelfregulering verhouden zich als dunk tot eigendunk». Het is gewoon niet hetzelfde. Zelfregulering werkt in onze opvatting alleen als er een dreiging van regulering is. We willen dat deze code en uitgewerkte principes worden nageleefd. Daarover zijn we het in deze commissie eens. Dus het moet zijn «pas toe».

We hebben nu de code. Deze gaat per 1 januari van start en dat is winst. We hebben twijfel aan de winst, ook omdat we twijfelen aan de vastberadenheid van de toezichthouder. Dus er moet een expliciete dreiging zijn van regulering. De bankiers en de toezichthouders moeten weten dat er wetgeving komt als deze code niet stipt wordt nageleefd, als de code te ruim wordt uitgelegd, of helemaal niet nageleefd wordt. Daarom heb ik ook gezegd dat ik bereid ben mijn vrije tijd te steken in een initiatiefwet. Die moet als stok achter de deur dienen zodat bankiers en toezichthouders weten dat dit vertaald wordt naar een wet op het moment dat de code en de uitgewerkte principes niet goed worden nageleefd of te ruim worden uitgelegd. Mijn vraag aan de minister is hoe hij aankijkt tegen de dreiging met regulering. Is hij het met mij eens dat zelfregulering alleen werkt als er een dreiging met regulering is? Ik hoop dat ik hiermee mevrouw Van Gent ook klip-en-klaar heb beantwoord. We willen dat het volledig wordt nageleefd. We hebben twee sloten op de deur: toezicht door DNB en dreiging met regulering. Voor dit laatste wil de PvdA graag zorgen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik moet vaststellen dat de PvdA in meerdere opzichten geen punten zet. Als het gaat om «pas toe», dan is het «puntkomma en leg uit», want bij de heer Tang kan men nog steeds uitleggen. In de pers is de heer Tang daar veel preciezer over. Daar wordt gezegd dat PvdA-Kamerlid Paul Tang een initiatiefwetsvoorstel indient om dit allemaal als stok achter de deur te regelen en hij schijnt het zelfs al bijna klaar te hebben. Nu zegt de heer Tang dat het een dreigement is en dat hij eventueel met zo'n wetsvoorstel zal komen. Wat is met u gebeurd, mijnheer Tang?

De heer **Tang** (PvdA): Mevrouw Van Gent moet mij wel recht doen. Ik heb in het nieuwsbericht duidelijk gezegd: stok achter de deur. Ik weet niet hoe mevrouw Van Gent dat begrijpt, maar dat betekent natuurlijk wel dreiging met regulering. Dat is niet mis te verstaan. Dat doet mevrouw Gent met opzet eigenlijk wel en dat vind ik niet zo gepast. Het lijkt mij duidelijk dat

de code en de uitgewerkte principes moeten worden toegepast. Dat doe je op twee manieren: door het toezicht van DNB en de dreiging met regulering. Ik vind dat de Kamer daar een belangrijke rol in kan spelen. Dat kunnen we zelf doen. We zijn medewetgever. Ik wil mevrouw Van Gent er wel op wijzen dat, als zij zegt dat we iets in de wet moeten regelen, we dan niet op 1 januari van start gaan met een nieuw beloningsbeleid. Dat is dan de consequentie. Vorig jaar bij de financiële beschouwing hebben we om het reguleren van het beloningsbeleid en toezicht van de toezichthouder gevraagd. Dat is snel op poten gezet waardoor het voordeel van de code weer groter is.

De heer **Weekers** (VVD): De code gaat uit van het principe «pas toe of leg uit». Ik ben met de heer Tang van mening dat er vooral toegepast moet worden. Er kan altijd een uitzondering zijn die de regel bevestigt. Is de heer Tang het hierover met mij eens of is hij het eens met mevrouw Blanksma en mevrouw Van Gent dat «leg uit» in geen enkel geval mogelijk moet zijn? Is de heer Tang het met mij eens dat de wettelijke basis die voor de toezichthouders gecreëerd moet worden om effectief te kunnen optreden, de clawback en de billijkheidstoets, bij nota van wijziging in de aanhangige wijziging op de Wft geregeld kan worden? De wettelijke basis zou er dan in het begin van volgend jaar al zijn.

De heer **Tang** (PvdA): De clawback en de billijkheidstoets heb ik liever vandaag dan morgen geregeld. Ik begrijp uit de brief van de minister dat naar de mogelijkheid gekeken wordt. Als het bij nota van wijziging kan, is dat prima. Als het later is, dan zij het zo. Wat mij betreft gebeurt het zo snel mogelijk. Als we kijken naar «pas toe of leg uit», maken we ons niet alleen bezorgd over de vastberadenheid van de toezichthouder, maar ook over de mogelijkheid dat de banken weer een feestje gaan vieren. We zien het alweer in Londen, we zien het alweer in Amerika. Er zal druk op Nederland ontstaan om ook hier weer te gaan veranderen. Dat zal deze regels onder druk zetten. Daarom moet het zo streng mogelijk zijn. Van bijvoorbeeld de code-Tabaksblat werd 67% toegepast, dat betekent dat een derde niet werd toegepast en daarvan werd ongeveer de helft weer uitgelegd. Dat is veel te ruim. Het gaat hier niet over dat ene kleine bankje dat afwijkt, zeker niet als DNB daar toestemming voor heeft gegeven. Het gaat erom dat op grote schaal deze code en deze principes worden nageleefd.

De heer **Weekers** (VVD): Dan constateer ik dat op dit punt de heer Tang en ik het met elkaar eens zijn en dat mevrouw Van Gent en mevrouw Blanksma toch een stap verder gaan. De heer Tang zei dat de clawback en de billijkheidstoets snel geregeld moeten worden. Wat ook snel geregeld moet worden, is die wettelijke basis in de Wft zodat de toezichthouders echt adequaat kunnen optreden. Daar hapert het op dit moment nog aan blijkens de brief van de minister. De minister geeft aan dat hij begin volgend jaar een wetsvoorstel, een wijziging op de Wft, in consultatie wil brengen. Dat duurt veel te lang. Is de heer Tang met mij van mening dat de minister dit in het aanhangige Wft-wijzigingsvoorstel moet regelen?

De heer **Tang** (PvdA): Ik kan niet beoordelen of dat wetstechnisch mogelijk is. Maar ik heb net duidelijk gezegd dat ik de heer Weekers steun als hij zegt dat er zo veel mogelijk vaart moet worden gemaakt. Veel duidelijker kan ik niet zijn. Overigens zie ik geen groot verschil tussen de partijen hier. We hebben allemaal de behoefte dat deze code wordt nageleefd. En nogmaals, we praten hier niet over dat ene kleine bankje. Het gaat erom dat het beloningsbeleid bij banken anders is dan in het verleden: dat de risico's begrensd worden, dat er geen haasje-over meer gedaan wordt. Dat is waar we allemaal naar streven. Laten we kijken hoe effectief het is. Dat is waarnaar we op zoek zijn. We zijn niet op zoek naar mooie codes en mooie principes, maar naar effectief beleid.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik denk dat de heer Weekers ruis wil veroorzaken die er niet is. Ik heb de heer Tang goed begrepen. Hij wil gewoon dat de Code Banken wordt toegepast. De Code Banken wil een 100% variabele beloning. Die wordt gewoon toegepast. Het gaat niet over die ene uitzondering, zegt de heer Tang, het moet gewoon in principe voor 99,9% worden toegepast. Dat heb ik heel helder gehoord. De VVD draait behoorlijk vandaag. Die zegt dat eigenlijk alles mag, als je het maar uit kunt leggen. We maken heldere punten en we moeten geen ruis veroorzaken. Het belangrijkste is dat er een verantwoord beloningsbeleid binnen de banken is en dat de toezichthouder voldoende wettelijke mogelijkheden heeft om er goed op toe te zien. Meer is het niet.

De heer **Tang** (PvdA): Ik wil nog iets toevoegen. Omdat er ook twijfel is aan de vastberadenheid van de toezichthouder moet het parlement, de medewetgever, zorgen voor de dreiging voor regulering zodat de bankiers en toezichthouders weten dat als zij het niet doen, wij het doen.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik wil daarop aanvullen dat als DNB zegt onvoldoende wettelijke bevoegdheden te hebben, deze dat aan het parlement moet aangeven. Wij beslissen hoe we dit verder willen implementeren. Is de heer Tang het hiermee eens?

De heer **Tang** (PvdA): Ik ben het volledig met mevrouw Blanksma eens.

Minister **Bos**: Voorzitter. Ik dank alle leden voor hun bijdrage. Het is goed nog eens helder neer te leggen wat er nu eigenlijk ligt en hoe verstrekkend dat al is, zelfs als we ons op geen enkele wijze iets gelegen laten liggen aan de wensen vanuit de Kamer, die onverminderd relevant en belangrijk zijn. Het volgende is de afgelopen twee jaar gebeurd op het gebied van beloningen en in het bijzonder beloningen in de financiële sector. We hebben een ontwikkeling gehad van de Corporate Governance Code van Tabaksblat naar Frijns. Aan die vrijwillige code is een heel hoofdstuk toegevoegd dat net zo hard opging voor financiële instellingen als voor andere beursgenoteerde ondernemingen over beloningsbeleid, de rol van de commissarissen, criteria et cetera. Dat hebben we wettelijk verankerd. Dat was het eerste initiatief van de afgelopen jaren op het gebied van beloningsbeleid. Het is uniek voor Nederland. Ik ken geen ander land waar dat het geval is. We hebben wetgeving, fiscale wetgeving gerealiseerd rondom het tegengaan van excessieve beloningen, met name de backservice stortingen uit hoofde van pensioenverplichtingen en de onredelijke exitbonussen en de fundmanagers die liever in box 2 dan in box 1 terechtkomen. We hebben bij steunmaatregelen zeer strenge eisen gesteld op het gebied van bonussen. Elke keer dat er een nieuwe steunmaatregel komt, worden die eisen strenger. Dat wordt wel op andere plaatsen gedaan. We hebben een herenakkoord afgesloten, niet alleen met gesteunde banken, maar ook met niet-gesteunde banken en andere financiële instellingen zoals verzekeraars.

Daar bovenop liggen nu twee andere zaken op tafel, waarmee beoogd wordt verdere veranderingen bij het beloningsbeleid, met name banken, van een nog duurzamer gematigder karakter te voorzien. Dat zijn enerzijds de principes van het beloningsbeleid zoals die door de toezichthouder vastgesteld en gemonitord worden, en anderzijds de Code Banken die wat ons betreft straks ook een wettelijke status zal krijgen.

Het eerste punt dat ik met die opsomming wil maken, is dat dit niet een kabinet en dat dit geen minister is die blind en naïef vertrouwt op zelfregulering. We doen veel meer dan alleen maar zelfregulering. De code is maar één onderdeel van een heel pakket. Ook wettelijk vastgelegde bevoegdheden uit hoofde van de Wft voor de toezichthouders om te letten op beloningsbeleid horen hierbij. Bij het pakket horen ook fiscale

wetten die toezien op het afremmen van excessieve beloningsbestanddelen. Bij het pakket horen ook heel harde privaatrechtelijke afspraken over wat de eisen zijn waaraan banken die door ons gesteund worden, moeten voldoen. Bij het pakket hoort ook het verplicht plaatsen van overheidscommissarissen met een de facto vetorecht in de raad van commissarissen als er een nieuw beloningsbeleid moet worden vastgesteld. We doen veel meer dan zelfregulering. En dat is terecht omdat we inderdaad, als je terugkijkt naar het verleden, moeten constateren dat, als je alles verwacht van zelfregulering en denkt dat alles dan vanzelf beter gaat, dat deze sector helaas bewezen heeft deze verantwoordelijkheid niet aan te kunnen. Het is nu aan de sector te bewijzen dat het in de toekomst beter gaat. Zelfregulering is dan belangrijk, maar alleen als onderdeel van een breder pakket.

Mijn volgende constatering is dat het pakket dat er ligt, maar vooral wat de financiële sector zelf gecreëerd heeft aan de hand van de voorstellen van de commissie-Maas, uniek in de wereld is. Het is echt uniek. Ik merk het persoonlijk ook aan de aandacht van de media uit andere landen om uit te leggen wat in Nederland in vredesnaam bedacht is. Het gaat dan met name over twee onderdelen uit de Code Banken. Ik heb het dan niet over de bankiersverklaring of de permanentedeskundigheidstoets. Het kan best dat zeker die bankiersverklaring ook uniek is. Als ik het puur heb over het onderdeel beloningen, zijn er twee onderdelen waarvan wij elders in de wereld geen vergelijkbare norm, voorstel of praktijk kennen.

Ten eerste. In die code is vastgelegd dat er op bestuursniveau sprake moet zijn van een variabele beloning die maximaal 100% is van de vaste beloning. We kennen geen land ter wereld waar sprake is van een vergelijkbare norm voor banken. Als de Kamer een land kent, houd ik me aanbevolen. Vandaag kwam in het nieuws dat baanbrekende maatregelen in het Verenigd Koninkrijk genomen waren dat elke bank publiek moet maken hoeveel bestuurders er in dienst zijn die meer dan £ 1 mln. verdienen. Dat is kennelijk hoe ver men in andere landen is. Noem me één land waarin de norm vastligt dat variabel maximaal 100% mag zijn van vast. Nergens.

Ten tweede. Het totale beloningspakket – en dat is nog veel verreikender – moet onder de mediaan van een vergelijkbare referentiegroep, dus ook buiten de financiële sector, liggen. Ook daarvan kennen we geen enkel voorbeeld elders in de wereld. Stel dat ik me zou vergissen en dat die voorbeelden er wel zijn, dan is bij dit voorbeeld nog onwaarschijnlijker dan bij het eerste. Dit voorbeeld doet wat ten principale in een heleboel landen volstrekt onmogelijk is. Het zegt namelijk niet alleen iets over de structuur van een beloningspakket vanuit de overheid in termen wat de beoogde verhouding vast-variabel is. Het zegt ook iets over de absolute hoogte van het beloningspakket. In de internationale fora krijg je meestal een rode vlag als je gaat praten over beloningen. Je mag het over van alles hebben: of pakketten bepaalde perverse prikkels genereren; of het qua structuur klopt of niet; of het een juiste oriëntatie op korte c.q. lange termijn heeft. Maar je mag je niet bezighouden met de hoogte van de beloning in absolute zin. Je mag er niet eens over beginnen. In deze code staat het gewoon. Er is geen perfecte wereld. Er zal vast en zeker nog wel eens wat misgaan. Ook ik zou liever zien dat het allemaal nog gematigder gaat. Maar deze twee punten zijn uniek in de wereld.

Ten derde. We moeten ons goed realiseren dat deze beide punten in de Code Banken inderdaad alleen betrekking hebben op bestuurders en niet op andere veelverdieners in de bancaire organisatie. De Kamer stelt dat terecht vast. Maar een heleboel van de andere principes die in de Code Banken staan over bonussen gaan wel op voor iedereen die een bonus krijgt in een bank. In de code staat bijvoorbeeld het principe dat een bonus niet louter en alleen 100% korte termijn georiënteerd, dus boter bij de vis, mag zijn. De reden waarom iemand een bonus krijgt moet na verloop van een periode van drie jaar vastgesteld worden zodat je zeker

weet dat iets wat op dag 1 een goede deal lijkt, ook na drie jaar nog gezien wordt als iets wat goed is voor de organisatie. Duurzaam belonen zit in de code als een onderdeel van het beloningsbeleid dat moet gelden, ongeacht waar je werkt in de organisatie. Het feit dat de raad van commissarissen bevoegdheden krijgt om het beloningsbeleid op een bepaalde manier in te richten, is niet beperkt tot de beloningen van bestuurders. Dat gaat over beloningen door de hele organisatie heen. De Code Banken gaat wel degelijk op vrijwel alle aspecten ook over de beloning van anderen in de bank. Uitzondering hierop is het punt vast-variabel en het punt van de mediaan.

Ten vierde. We moeten onszelf de vraag stellen of we bij het willen beheersen van beloningen, beloningspakketten en beloningsstructuren uiteindelijk meer hebben aan een principe based benadering of aan een rule based benadering. Als we kijken naar de bevoegdheden die de toezichthouders nu krijgen met betrekking tot het invullen van de prudentiële bevoegdheid die ze al hadden en die al gericht was op het voorkomen van bepaalde risico's, kiezen we voor een principe based benadering. Dit houdt in dat DNB vanuit prudentieel opzicht elke beloning in de organisatie aan de orde mag stellen, door wie die ook verdiend wordt en hoe hoog die ook is, als DNB van mening is dat die beloning kan leiden tot onverantwoordelijk en te riskant gedrag. Die open principle based bevoegdheid van DNB kan in de praktijk vele malen strenger uitpakken dan een regel dat je bonus nooit meer mag zijn dan je vaste beloning. Als we gaan proberen zo'n regel in de wet vast te leggen, komen we in allerlei definitiekwesties terecht over bijvoorbeeld wat precies «vast» is en wat «variabel». Op het moment dat we die definitie hebben vastgeprikt, hebben we ook de ontsnappingsroute vastgeprikt. We hebben dan vastgeprikt op welke wijze mensen kunnen gaan belonen om onder die regel uit te komen. Als we met een open en principe based benadering werken, zeggen we dat het niet uitmaakt hoe het precies geregeld is. De toezichthouder heeft immers discretionaire ruimte om te beoordelen of het beleid tot een verkeerde incentive leidt in zo'n organisatie. Hij hoeft niet alleen naar de raad van bestuur te kijken, maar mag overal in de organisatie kijken. Hij mag ook bonussen aan de orde stellen die lager zijn dan 100% van vast. We hebben het net dan eigenlijk veel wijder uitgegoid en we zijn in principe vele malen effectiever dan als we het rule based benaderen. Daar komt nog bij dat deze bevoegdheid van de toezichthouders niet alleen maar betrekking heeft op banken, maar op alle financiële instellingen en in dat opzicht heel breed is.

Ten vijfde. Ik constateer dat de code vanaf 1 januari een normatief en handhaafbaar kader vormt wanneer we kiezen voor samenwerking met de banken. We gaan dan mee in het initiatief dat vanuit de bancaire wereld zelf is gekomen in de context van een kritische dialoog en waarover de banken zelf aangeven bereid te zijn dit aan een strenge monitoring te onderwerpen. Als we daarin meegaan betekent dat het vanaf 1 januari loopt, dat we dan precies weten wie we op zijn donder moeten geven als er iets anders gedaan wordt dan in die code staat. Een wetgevingstraject – ten principale mag het allemaal – betekent wel dat we dat niet halen. Een wetgevingstraject betekent ook dat we al die verschrikkelijke definitiekwesties moeten gaan oplossen. We moeten langs de Raad van State. We gaan in consultatie. Dat duurt in ieder geval altijd langer. We hebben hiervoor gekozen en ik zeg niet dat er geen redenen zijn om ook iets in de wetgeving te doen. Als we deze benadering vervangen door een benadering die al het vertrouwen stelt in wetgeving, lopen we de kans dat de grote voordelen van principe based ten opzichte van rule based verloren gaat, en lopen we het risico dat we tempo verliezen. Ik vind het heel belangrijk dat we zo snel mogelijk een kader neerzetten.

Ten zesde. We zijn voornemens de code die is ontstaan vanuit de bancaire wereld, voor te hangen zodat die straks een wettelijke basis heeft. We hopen bovendien voor het einde van het jaar een Monitoring Commissie

te hebben die de toepassing van de code in de gaten gaat houden. En we moeten ons vooral goed realiseren dat de code niet alleen opgaat voor gesteunde instellingen, maar ook voor niet-gesteunde instellingen. Daar moeten we niet licht over denken. Ik vind de redenering van de heer Tang heel creatief. Hij zegt hierin dat we eigenlijk aandeelhouder van alle banken zijn, want sinds kort weten we dat als een bank failliet gaat, hij toch niet failliet gaat want de belastingbetaler redt hem wel. Ga in Wognum praten of iedereen van mening is dat alle banken gered worden. Het is niet zo dat we alle banken redden. We hebben dan ook geen onbeperkte titel om uit hoofde van dat publieke vangnet ons met alles te bemoeien wat er binnen banken gebeurt. Ik vind wel dat we op grond van wat zich heeft afgespeeld, een sterke titel hebben om ons ermee te bemoeien. Er zijn ook banken die de afgelopen jaren op geen enkele wijze in de problemen zijn gekomen en zich op geen enkele wijze hebben ingelaten met producten en diensten die ten grondslag hebben gelegen aan het ontstaan van deze financiële crisis. Ook deze soms heel grote banken zijn bereid geweest deze code, deze normen over te nemen en zich aan monitoring onderhevig te maken. Dat is een medewerking die ik liever niet wil verspelen en die ik hoog acht.

Deze zes constateringingen zijn meer dan zelfregulering. Het is uniek in de wereld. Het gaat wel degelijk ook over beloningen elders in de organisatie. Het is snel. Het is robuust. Het gaat ook over niet-gesteunde instellingen. Het maakt het bij elkaar echt een zeer ambitieus pakket.

De heer **Irrgang** (SP): De minister zegt te kiezen voor samenwerking met de banken. Maar wat is de prijs is voor die samenwerking? Waarom werken de banken met de minister samen? Dat is omdat ze erger vrezten. Dat is ook precies de prijs die de minister betaalt. De vraag is dan toch waarom de minister deze route kiest. Dit is wel het moment om het ijzer te smeden. Ik heb liever dat we op 1 februari wetgeving hadden gehad dan dat we op 1 januari iets hebben wat niet ver genoeg gaat. Wat ons betreft had de minister daar ook eerder aan kunnen beginnen. We hebben vanaf het begin hiervoor gepleit.

Minister **Bos**: De banken zien niet uit naar een situatie waarin ze elke week de heer Irrgang moeten aanhoren over wat er nu weer mis is. De banken hebben er behoefte aan dat er een zekere rust, stabiliteit en maatschappelijke acceptatie ontstaat rondom de manier waarop banken werken en bankiers beloond worden. Het publieke draagvlak voor bankieren en banken is op dit moment fragiel. Overal waar ik kom en met banken praat of ze toespreek, is mijn boodschap dat ze zich moeten realiseren dat ze op dit moment een ongelooflijk dun lijntje belopen. Het is een heel dun lijntje dat loopt tussen volkswedde enerzijds en draagvlak voor het belang van banken en het belang van het op een goede manier functioneren van de financiële sector anderzijds. Of ze op dat lijntje blijven lopen of er afvallen, heeft heel veel te maken met het feit of ze de Nederlandse burger, de Nederlandse belastingbetaler laten zien dat ze iets geleerd hebben van de fouten in het verleden. Als ze die fouten kunnen omzetten door daadwerkelijk dingen anders te doen dan in het verleden, zal het draagvlak voor banken en bankieren weer groter worden. Dat is naar mijn mening de belangrijkste reden dat de banken ervoor gekozen hebben niet alleen zelf dit juk te creëren, maar er ook onderdoor te gaan.

De heer **Irrgang** (SP): Ik wil de minister best behulpzaam zijn dat hij mij kan gebruiken als een soort doembeeld. De banken hebben zo ongeveer hun eigen maatschappelijk draagvlak zien verdampen. Dachten ze niet dat de minister met wettelijke maatregelen zou komen onder druk van de SP, als ze zelf niets zouden doen? Is dat dan niet de prijs die de minister betaalt?

Minister **Bos**: Wat betaal ik dan voor prijs? Ik ontvang alleen maar. Al die dingen die ik net noemde, komen er en die waren er niet. En een deel daarvan bestaat nergens ter wereld. We cashen op het schuldgevoel van bankiers. Als de heer Irrgang het zo wil horen, krijgt hij het zo. We boeken resultaat. We doen dat omdat we weten dat banken en bankiers er zelf ook behoefte aan hebben dat het draagvlak van hun bijdrage aan de economie toeneemt. Ze willen ook laten zien dat ze geleerd hebben uit het verleden. Ik werk daaraan mee omdat er geen enkele mate van economisch herstel mogelijk is als niet ook banken en bankiers hun bijdrage hieraan leveren. Als ik terugkijk naar Japan en de crisis daar in de jaren tachtig en negentig, weet ik dat uiteindelijk het economische herstel van de hele economie afgeremd wordt, als de relatie tussen overheid en banken verslechtert door een soort van volkswoede naar de banken. Dat is in niemands belang. Ik probeer die relatie goed te houden. De banken leveren ook hun bijdrage. Dan hebben we er uiteindelijk allemaal wat aan. De banken weten dat ik een voorstander ben van zelfregulering omdat het stukken effectiever en efficiënter is dan als je met wetgeving moet komen. Dat heb ik al eerder in debatten met de Kamer gezegd. Als zelfregulering niet werkt, hebben ze een probleem. Iedereen weet dat dit onderwerp gevoelig ligt en dat de frustratie, de ergernis, soms zelfs woede, groot is. Als de bancaire wereld zich er niet aanhoudt, weet iedereen wat er gebeurt. Natuurlijk gaat er dan op enig moment een vorm van wetgeving komen.

De heer **Irrgang** (SP): Natuurlijk is iets beter dan niets. Maar is het niet zo dat zelfs de Code Banken al afgezwakt is ten opzichte van het aanvankelijke rapport van de commissie-Maas? De minister had veel verder kunnen gaan als hij het zelf had gedaan. Dan zat de minister niet met allerlei problemen met banken die de code niet naleven – «pas toe of leg uit» – die hij wel heeft als hij kiest voor samenwerking met de banken.

Minister **Bos**: Er zitten een paar punten in de code waar de banken inderdaad voor een zwakkere invulling hebben gekozen dan in de voorstellen van de commissie-Maas zat. Maar er zitten ook een paar voorbeelden in waar dat precies andersom is en men strenger is geweest dan de commissie-Maas. Dat middelt zich uit. Je kunt niet staande houden dat de code die er nu ligt over het geheel een verwatering is ten opzichte van de voorstellen die er lagen. Dat is echt niet zo.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De minister zegt: als ze zich er niet aan houden, dan geef ik ze op hun donder. De minister geeft ze op hun donder, maar ze leven het niet na. Wat is de sanctie dan die de minister heeft? Dat wil ik graag weten, want anders wordt het een beetje management by speech. Daar hebben we te weinig aan. Daaraan gekoppeld zegt de minister dat hij gaat cashen op het schuldgevoel van bankiers. Dat is allemaal prachtig. Maar komt dat dan werkelijk wel binnen? De minister kan de code nu van toepassing verklaren en ondertussen als stok achter de deur de wetgeving in gang zetten. Anders is dat een twijgje en heeft de minister helemaal geen stok.

Minister **Bos**: Ik vind deze code waardevol als hij werkt. Ik ga ervan uit dat de normen die hierin gesteld worden, nageleefd worden. Men moet wel van ongelooflijk goede huize komen als men mij overtuigend moet uitleggen waarom men er zich op een bepaald moment niet aan zou moeten houden. Ik herhaal wat ik al eerder gezegd heb. Bij dit onderwerp, op dit moment, is het heel duidelijk wat er gebeurt als de sector zich niet aan die eigen normen houdt. Dat gaat er vroeg of laat, linksom of rechtsom, een vorm van wetgeving komen. Ik zet erop in om deze code gewoon op deze manier te laten werken. Als de Kamer zegt dat ze het belangrijk vindt om daarnaast die stok achter de deur tegelijkertijd te

ontwikkelen, dan is dat uiteraard geheel aan de Kamer. Mijn belang is om te zorgen dat dit gewoon gaat werken zoals het hier wordt voorgesteld.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik wil graag nog het antwoord op de vraag over de sancties. Ik wil ook nog weten of het bij de minister ook gaat om «pas toe, punt»? Het moet duidelijk zijn dat je daaraan wel paal en perk stelt, anders kun je er alle kanten mee op. Dat wil ik echt precies weten, want ik ben toch wel voor «pas toe, punt».

Minister **Bos**: De code is «pas toe of leg uit». Ik herhaal wat ik steeds gezegd heb dat de ruimte voor «leg uit» wat mij betreft buitengewoon klein is. Toen we in het kader van de code-Tabaksblat constateerden dat het juist op het gebied van beloningen minder goed ging dan op de andere delen van de code, zijn we ook gewoon met wetgeving gekomen. Iedereen weet dat die donkere wolk ook hierboven hangt. Het zal me een lief ding waard zijn als het niet nodig is.

Sancties kunnen op twee manieren. Beloningsbeleid is nu een van de expliciete zaken die getoetst moet worden in het kader van de prudentiële verantwoordelijkheid die DNB heeft. Als de bank zich niet houdt aan of niet voldoet aan de normen die DNB ter zake aanlegt, kan het hele prudentiële instrumentarium dat DNB heeft aan toezicht- en handhavingsbevoegdheden, worden ingezet. Dat kan dus beginnen met aanwijzingen. Daar kunnen boetes bij zitten. Daar kunnen lasten onder dwangsom bij zitten. Het zou bij wijze van spreken tot en met een stille curator kunnen lopen. Het hele prudentiële sanctie-instrumentarium kan worden toegepast. We hebben daar in deze brief nog expliciet aan toegevoegd of het terugvorderen van de bonussen niet een adequate en effectieve sanctie zou kunnen zijn. Dit was eerder in een debat al eens geopperd. Er zijn twee dingen die we ons moeten afvragen. Het eerste is of het wettelijk vastgelegd moet worden om dat mogelijk te maken. Het tweede is of dit nu een taak is die de commissaris toekomt of een taak die de toezichthouder toekomt. De keuze die we daar maken, kan nog wel eens de snelheid van het benodigde wetgevingstraject beïnvloeden. Daar gaan we nu met gezwinde spoed naar kijken.

Als er sprake is van overtredingen van de code, is er een Monitoring Commissie die dat vastlegt. Er is hier nu al meerdere malen verwoord hoe we daarop naar alle waarschijnlijkheid zullen reageren als juist op het gebied van beloningen de toevlucht tot de «leg uit» genomen zal worden in plaats van «pas toe».

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Wij zelf hebben heel duidelijk gezegd dat de bankencode een unieke code is die de banken ontwikkeld hebben. We hebben erop gehamerd dat DNB als prudentiële toezichthouder zelf heeft aangekondigd wettelijk onvoldoende mogelijkheden te hebben om te toetsen aan de prudentiële kant en daar die slagvaardigheid te hebben. De minister zegt in de kabinetsreactie dat hij in de Wft op een aantal onderdelen wetswijziging in voorbereiding heeft. Dat is het wetgevingstraject. Dan zeg ik dus: we implementeren de bankencode maar het wetgevingstraject staat niet stil, dat begint vandaag. Dat hebben we met elkaar dan vandaag afgesproken. Aanvullend hierop hebben we de minister gevraagd de heer Wellink te vragen welke wettelijke bevoegdheden hij nog nodig heeft om alles via de prudentiële toezichten goed te kunnen controleren en vast te stellen. We passen dan de bankencode toe en zetten het wetgevingstraject in.

Minister **Bos**: De heer Weekers heeft hierover ook opmerkingen gemaakt. Het gaat vooral over de opmerkingen die de heer Wellink heeft gemaakt in de hoorzitting hier. Ik heb daar met de heer Wellink over gesproken. Hij heeft toen twee dingen gezegd. Het eerste was dat hij prima kon werken met de prudentiële bevoegdheid die hij heeft en die vanaf nu ook omvat

dat hij mag kijken of het beloningsbeleid binnen financiële instellingen leidt tot onverantwoordelijke risico's. Ik ben overigens bereid om aan zowel de heer Wellink als de heer Hoogervorst zeer expliciet te vragen of dit ook inderdaad zo is. Ik zal de volgende vraag aan hen stellen: «Kunt u met wat er nu ligt uw bevoegdheid op dit punt waarmaken, heeft u de bevoegdheden, heeft u de instrumenten?». Ik zal het antwoord aan de Kamer doorgeven. Het tweede dat de heer Wellink zei, was: «Als de Kamer wil dat ik ook op een bepaald niveau bonussen ga verbieden, als de Kamer wil dat ik het feit dat de bonus nooit meer dan 100% vast mag zijn ga monitoren, dan heb ik daarvoor nieuwe wettelijke mogelijkheden casu quo bevoegdheden nodig, want die heb ik nu niet». Dat klopt. Die heeft hij niet, maar die hebben we vastgelegd in de code. We gaan kijken of de banken zich daaraan zelf houden, en dat doen we door middel van een Monitoring Commissie. De in principe veel ruimere bevoegdheid vanuit prudentieel oogpunt van DNB en vanuit gedragstoezicht van de AFM is gewoon in de principes vastgelegd. Ik ben gaarne bereid om hen ter expliciete bevestiging nogmaals te vragen of die hen nu in staat stelt te doen wat ze moeten doen.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): De minister heeft het nu over de principle based benadering. We zijn daar grote voorstanders van. We zijn er voorstanders van omdat DNB dan ook moet kunnen zeggen dat we niet allemaal op een maximum van 100% moeten gaan zitten, maar dat 50% noodzakelijk is, als een lagere bonus verantwoord is omdat er anders een prudentieel risico is. DNB moet dus een limiet kunnen stellen aan een bonus vanuit prudentieel oogpunt. Ik wil graag weten of de heer Wellink bedoelde dat hij hiervoor onvoldoende wettelijke mogelijkheden heeft.

Minister **Bos**: Mijn stellige indruk is dat de heer Wellink binnen de prudentiële bevoegdheid zoals die nu omschreven is, op geen enkele manier beperkt is in het invullen van specifieke normen. Ik zal hem expliciet vragen of die indruk klopt.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Waar het mij om gaat is dat het tot op de dag van vandaag, ondanks alle codes en afspraken, nog steeds mogelijk is dat ergens een CEO aangenomen wordt een of andere bank aan wie 1,5 mln. per jaar wordt betaald. En dat is onder de mediaan, want we weten allemaal wat de mannen in die wereld verdienen. Dat die daar dan tien jaar zit en tien jaar lang in aandelen voor 1,5 mln. uitgekeerd krijgt, dat kan ook met de code. Dat hij dan na tien jaar opstapt met nog een gouden handdruk van 1,5 mln. en 15 mln. in aandelen die intussen 20 mln. waard zijn geworden. Dan stapt hij er na tien jaar uit met 21,5 mln. Dat kan met deze code. Dat is nu juist de maatschappelijke verantwoordiging. Hebben we dan niets geleerd van die crisis? Het is nog steeds mogelijk binnen deze code dat dit soort excessen plaatsvinden. Ik wil er veel meer naar toe dat de toezichthouders de tools krijgen om te zeggen: dit is buitensporig. Je moet je ook afvragen of de mediaan een goede regel is, want er wordt nog steeds belachelijk veel verdiend in die wereld. Niemand heeft er in de rest van de wereld wat van geleerd. Dus moeten we niet op een 50% van de mediaan gaan zitten. De minister komt ook niet met een percentage dat we onder die mediaan moeten blijven. Dit soort excessen kan nog steeds plaatsvinden op basis van deze banken-code en dat is geen winst.

Minister **Bos**: Ten eerste: laten we gewoon eens gaan doen wat we ons voorgenomen hebben, namelijk dit ten uitvoer te brengen. Ik hoor te veel conclusies die nu al geformuleerd zijn, terwijl we nog niet eens begonnen zijn. Als we na vandaag gaan concluderen dat we dit gaan doen, ga ik proberen om voor het kerstreces de Monitoring Commissie in te stellen.

Dan loopt het gewoon vanaf 1 januari 2010. Dan staat het er dus en dan kunnen er resultaten geboekt worden.

Ten tweede: laten we ook constateren dat op die momenten dat we al invloed hadden, dat ook geleid heeft tot resultaten. Kijk naar de salarissen bij ABN AMRO en Fortis. Die zijn een stuk lager dan het ooit was, en een stuk lager dan elders in de markt het geval was. Kijk naar de afname van de bonuspotten die aan de orde is geweest. Kijk wat we afdwingen bij steunoperaties. Daar worden dus resultaten geboekt.

Ten derde: kijk dan ook naar SNS REAAL. Dit is de eerste bank die met behulp van overheidscommissarissen een nieuw duurzaam beloningsbeleid heeft gepresenteerd aan de aandeelhouders. De gegevens over de relevante vergelijkingsgroep en de mediaan zitten gewoon in de openbare stukken voor de aandeelhoudersvergadering. Iedereen die daarin geïnteresseerd is, kan die stukken te pakken krijgen. De bottomline van wat er bij SNS REAAL gebeurt, is dat het beloningsbeleid van de raad van bestuur daar ongeveer 30% – als je vast en variabel bij elkaar telt – onder het niveau van de voorgangers ligt. Dat is dus de invloed van de toepassing van de Code Banken. Wat de mediaan betreft stond het nogal eufemistisch geformuleerd in de Code Banken. Ik geloof dat de letterlijke formulering was: net onder de mediaan. Maar als je nu kijkt naar de CEO van SNS REAAL en ervan uitgaat dat hij on target presteert waar een bonus van 50% bij hoort, dan zit hij 25% onder de mediaan. Als hij zijn maximale bonus haalt, dus 100% van vast, dan zit hij nog altijd 20% onder mediaan. Dat is niet net onder de mediaan, dat is heel fors onder de mediaan. Dat zijn de resultaten die geboekt worden met het toepassen van deze code en met het neerzetten van overheidscommissarissen die hun invloed uitoefenen. Als dat het eerste resultaat is en de andere banken straks zullen volgen, boeken we goede resultaten. Ik ga dat niet naïef zitten afwachten. Nee, we gaan dat actief volgen en we houden die druk erop. Want het is goed als het op die manier gaat en dat moet verder. Maar zo'n eerste resultaat biedt natuurlijk wel hoop.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Wat bij SNS REAAL gebeurd is, wordt niet afgedwongen wordt door de code, maar is een gebaar dat SNS heeft gedaan in het kader van zelfreflectie. De minister zegt zelf dat ze 25% onder de mediaan blijven. Er staat niet dat ze 25% onder de mediaan moeten blijven. Het wordt niet afgedwongen. Het kon ook 1% onder de mediaan zijn, en dan konden ze de salarissen met 24% verhogen. Ik wil zeggen dat die code een zelfregulerende stap in de goede richting is, maar die code dwingt niet af dat bankdirecteuren op een bepaald niveau moeten gaan zitten en het geeft daarmee de toezichthouder niet de tool om te zeggen: luister, je zit zoveel te veel, dat gaan we dus stoppen en beboeten. Daar gaat het om.

Minister **Bos**: Op deze logica heb ik geen antwoord. We zetten een instrument in dat meer afdwingt dan het in theorie zou moeten afdwingen en dan is het nog niet goed.

De heer **Weekers** (VVD): Er zijn een paar dingen waarover ik nog nadere duidelijkheid wil. De minister heeft gezegd dat hij zal navragen bij de AFM en DNB of er nog iets specifiek in de wet geregeld moet worden. Dat wachten we af. Daarnaast heeft de minister zelf in zijn brief aangegeven dat er twee besluiten zouden moeten komen die onder de Wft hangen: een besluit om de grondslag voor de AFM te creëren en een besluit om de grondslag voor DNB te expliciteren. Daarover heeft de minister in zijn brief gezegd dat hij deze in consultatie gaat brengen in het begin van volgend jaar. Kan dat niet snel geregeld zijn zodat we dat per 1 januari of in ieder geval zo snel mogelijk hebben?

Minister **Bos**: Mevrouw Blanksma maakte deze vraag nog een slag concreter door te refereren aan het feit dat we volgende week een overleg hebben over de beoogde wijzigingen in de Wft. Zij vroeg of het daar niet ingebracht kon worden als een nota van wijziging. Ik zeg de Kamer toe dat ik voor dat overleg een brief zend over wat ons betreft het snelst mogelijke moment is dat dit kan.

De heer **Weekers** (VVD): Over de clawback heeft de minister gezegd te zullen kijken naar de manier waarop dat het snelst in de wet geregeld kan worden. Geldt dat ook voor de billijkheidstoets? Er zijn enkele vennootschapsrechtelijke wetten aanhangig bij minister Hirsch Ballin. Die worden volgende week besproken. Het zou mooi als het hele pakket nu afgeregeld is. De minister zegt dat de sancties via de Monitoring Commissie in de Code Banken zitten. Deze commissie zal snel ingesteld worden. Kunnen we er dan ook van uitgaan dat die Monitoring Commissie man en paard gaat noemen. Zeggen ze hoe de banken voldoen aan de code en wie daarvan afwijkt?

Minister **Bos**: Ik zal even uitzoeken wanneer dat overleg over de billijkheidstoets precies is. Ik zorg er dan voor dat de Kamer voor dat overleg de informatie heeft over wat wij denken dat het snelst mogelijke traject is om dat binnen te fietsen. Over het andere punt moet ik nadenken. Ik zou daar zo veel mogelijk de parallel willen hanteren met de Corporate Governance Code. Ik stel voor dat op het moment dat ik de Kamer informeer over de bemensing van de commissie, ik de Kamer dan ook meteen vertel over de manier waarop er gerapporteerd wordt.

De heer **Irrgang** (SP): De minister geeft zelf aan dat de heer Wellink ook zegt dat hij de bonus niet op een niveau kan vastprikken. De minister zegt dat we daar dan weer de code voor hebben. Maar dat geldt dan niet voor de traders en zakenbankiers die dus nu op die 300% zitten uit die rapportage van DNB. Hoe gaat dit hele bouwsel er nu voor zorgen dat dit omlaag gaat van 311% naar onder de 100%? Er kan dus een gat zijn in de aanpak van de minister.

Minister **Bos**: Als de heer Wellink van mening is dat vanuit prudentieel oogpunt de bonus voor traders nul dient te zijn, omdat elke bonus een verkeerde prikkel genereert met betrekking tot het type transactie dat door de trader wel of niet gedaan moet worden, en dat het ten principale beter is om traders een hoog vast salaris te betalen dan ze met hoge bonussen te belonen, geven deze principes van het beloningsbeleid hem alle ruimte om die norm zo te stellen en zelfs de bonus op nul te stellen. Hij hoeft helemaal niet bij 100% op te houden. Als hij denkt dat bij bepaalde types transacties of een bepaald type functionarissen een beloning gewoon nul moet zijn, dan heeft hij die ruimte.

De heer **Irrgang** (SP): Gegeven het feit dat de heer Wellink en zijn DNB dit ook jaren op zijn beloop hebben gelaten, ben ik er niet op voorhand van overtuigd dat hij daar goede opvattingen over heeft. Wil de minister hem in ieder geval vragen of hij van mening is dat ook voor zakenbankiers en traders een bonus op zijn minst gemiddeld onder die 100% terecht moet komen? Ik vrees anders dat we hier dan weer een risico nemen want de heer Wellink is daar onduidelijk over.

Minister **Bos**: Ik ben best bereid dat te vragen. We gaan toch een brief aan hem vragen dus dan kan ik dit ook wel aan hem voorleggen. Ik wijs er wel op dat wanneer je binnen een open norm zoals hij die gaat hanteren, principle based, een getalsmatige invulling creëert, je het heel hoge risico loopt dat dat meteen het plafond wordt. Wanneer je zegt dat het ook voor traders misschien 100% of 150% moet zijn, dan gaan ze daar met zijn allen

tegenaan zitten. Je raakt dan de facto de mogelijkheid kwijt om met je toezicht ervoor te zorgen dat ze eronder gaan zitten. Met die open norm heb je veel meer kans dat de onderkant van die verdeling uiteindelijk je norm invult. Het zou me niet verbazen als de beantwoording van de heer Wellink iets van dit antwoord meeneemt. Ik zal hem de vraag stellen hoe hij zich hierin de invulling van zijn verantwoordelijkheid en bevoegdheden voorstelt.

De heer **Irrgang** (SP): Ik kan me voorstellen dat de heer Wellink zegt dat er van een bonus van 300% per definitie een ongezonde prikkel uitgaat. Dat is toch niet zo'n gekke gedachte zo'n jaar na de kredietcrisis.

Minister **Bos**: Ik verwacht dat de heer Wellink zal zeggen dat je daarmee, voordat je het weet, hebt aangegeven dat de bonus 300% mag zijn, en niet hoger dan dat. De heer Wellink hecht er zeer aan dat hij de bevoegdheid heeft dat hij de bonus ook op nul kan vastleggen zijn, als dat het meest passende is. Het enige relevante criterium vanuit prudentieel oogpunt is of de bonus leidt tot de verkeerde prikkels richting verkeerde transactie, ongeacht waar hij verdiend wordt en ongeacht hoe hoog hij is.

De heer **Tang** (PvdA): Ik heb hier nog een wat ongemakkelijk gevoel over omdat er te weinig inzicht is wat precies de beloningsstructuur is bij de handelaren en de zakenbankiers. Het minste dat de heer Wellink kan doen, is natuurlijk een best practice aangeven. Dat is niet onmiddellijk een norm vastleggen. Eigenlijk is verzuimd op dit onderdeel een best practice aan te leggen. Ik heb vragen gesteld over de bonuspotten en die zijn nog niet beantwoord. Maar die vraag over de bonuspotten is ook relevant hiervoor. Ik wil weten hoe riskant een instelling is. Dus ik wil ook weten van DNB hoe groot die bonuspotten in totaliteit zijn omdat dat iets zegt over hoeveel risico's er genomen worden bij een instelling. Laat ik dan hierbij aansluiten en mijn vraag herhalen. Ziet de minister ook nog iets in ons idee dat DNB een verklaring aflegt over het gevoerde beloningsbeleid vóór de aandeelhoudersvergadering?

Minister **Bos**: Daar was ik nog niet aan toegekomen. Mij wordt verteld dat 1 op 1 vast-variabel in de principes van het beloningsbeleid van de toezichthouder al gedefinieerd staat als best practice, ook elders in de organisatie, maar met mogelijkheden om daar naar boven en naar beneden af te wijken. Dat zullen we nog even precies nagaan. Op de andere vraag die de heer Tang stelde en die ook door mevrouw Blanksma naar voren was gebracht, kan ik het volgende zeggen. Prudentieel toezicht is toezicht dat erop toeziet dat je er vroeg bij bent; dat je het zo tijdig doet; dat het niet fout kan lopen; dat je niet pas ingrijpt nadat het al fout gelopen is. Hierop doorredenerend moet het in principe zo zijn dat er geen onverantwoordelijk beloningsbeleid aan de orde kan zijn in een bedrijf. Als DNB het vanuit prudentieel oogpunt onverantwoordelijk vindt, mag het beleid niet gevoerd worden. Dat betekent dus dat de toezichthouder een proces in gedachten moet hebben dat hem op het juiste moment voorziet van informatie over eventueel voorgenomen beloningsbeleid. Hij kan dan ook tijdig zeggen of hij het vanuit prudentieel oogpunt wel of niet verantwoord vindt. Ik weet niet hoe de toezichthouder zich dat voorstelt. Heeft de toezichthouder met de financiële instellingen een afspraak gemaakt dat hij een bepaalde periode voor aanvang van de aandeelhoudersvergadering, waarin iets wordt voorgelegd, al inzicht krijgt in het voorstel zodat hij vroegtijdig kan zeggen of het wel of niet deugt? Of doet hij het op basis van dat hij bij wijze van spreken elk jaar de thermometer erin steekt en elk jaar kijkt hoe het ervoor staat? Ik moet dat aan de toezichthouder vragen. De redenering die door de heer Tang en mevrouw Blanksma gevolgd wordt, is volstrekt logisch. Als het vanuit prudentieel oogpunt goedgekeurd of afgekeurd moet worden, moet het oordeel eigenlijk bekend zijn

voordat het aan de aandeelhoudersvergadering wordt voorgelegd. Als het afgekeurd wordt, mag het niet eens voorgelegd worden aan de aandeelhoudersvergadering. Je moet er zeker van kunnen zijn dat alles wat wordt voorgelegd aan de aandeelhoudersvergadering, ook al is goedgekeurd door de toezichthouder. Hoe de toezichthouder dat logistiek en procesmatig organiseert, weet ik niet. Ik zal het hem vragen en daar informeer ik de Kamer dan over.

De heer **Tang** (PvdA): Kunnen de bonuspotten ook publiek worden gemaakt omdat het toch iets zegt over het risico dat een bank neemt of dat nog in het beloningsbeleid schuilt?

Minister **Bos**: We dachten dat de omvang van die bonuspotten bekend zou worden uit het onderzoek naar die beloningspraktijk van de afgelopen jaren dat de DNB gedaan heeft. Daar is het dus niet in harde euro's uit naar voren gekomen. Ik denk dus niet dat DNB op dit moment verdere informatie over de omvang van de bonuspotten heeft.

De heer **Tang** (PvdA): Zou die informatie niet bekend moeten zijn?

Minister **Bos**: Ik denk dat in de jaarverslagen van de financiële instellingen dat soort zaken toch ook gewoon staan. Misschien niet van het seniormanagement, maar alleen van de raad van bestuur.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Over het proces dat DNB heeft wanneer ze wel of niet goedkeuring geeft voor het beloningsbeleid binnen een bepaalde bank, zijn onze wensen heel erg duidelijk. We willen dat ook daar de rol van de raad van commissarissen vrij zwaar ingekaderd wordt. Misschien wil de minister de vraag meenemen hoe de DNB daar naar kijkt en hoe de bank vooraf het beloningsbeleid binnen de financiële sector gaat goedkeuren. Dan kunnen we daar op terugkomen. Ander punt is dat ik nu begrepen heb dat we de afspraken van de G20-top willen vastleggen in de Wft. Het gaat dan over het terugvorderen van de variabele beloningen bij tegenvallende prestaties en het meerjarig garanderen van beloningen et cetera. Ik weet niet hoe de minister dat wil vastleggen. Ik wil liever eerst weten hoe het internationaal zit. Volgen andere landen dezelfde codes en hebben we een level playing field op dat punt? Dat is in de G20 afgesproken. Lopen we hier te hard of te zacht? Hoe ziet het er uit? En hoe had de minister gedacht de drie of vier afspraken die er op de G20 gemaakt zijn, vast te leggen? Waar moeten die vastgelegd worden? Moeten we die ook in het wetgevingstraject meenemen?

Minister **Bos**: De afspraken die in de G20-verband gemaakt zijn, zijn gebaseerd op aanbevelingen van de FSB en worden in principe toegepast door alle toezichthouders van de landen die bij de G20 zijn aangesloten, maar de facto ook daarbuiten. In Nederland krijgt dat dus een vertaling in die principes voor beloningsbeleid die door DNB en de AFM worden gehanteerd. Dus daar zie je de G20 en de FSB terugkomen. De Code Banken is op geen enkele wijze gerelateerd aan de G20 of FSB. Dat is ons extraatje. De heer Irrgang heeft gelijk dat je op een enkel punt kan betogen dat de commissie-Maas zaken voorgesteld heeft die niet exact vergelijkbaar terugkomen in de code. Het is inderdaad zo dat de code geen verbod kent op variabele beloningen in opties. Dat is omdat zowel de Europese Commissie als de FSB ruimte laat om op dat gebied wel iets te doen. Daar zie je waar de internationaal gemaakte afspraken door ons gevolgd worden, eerder dan de aanbevelingen van de commissie-Maas. Tegelijkertijd hebben we wel de opties, net zoals dat het geval is bij aandelen, aan een aantal voorwaarden gebonden. Daar zijn we soms strenger geweest dan de commissie-Maas. Een voorbeeld is dat aandelen en opties na definitieve toekenning aan bestuurders respectievelijk vijf en drie jaar

moeten worden aangehouden. Dat was een element dat niet in de voorstellen van de commissie-Maas zat, maar wel in de code zit. Daar zit inderdaad een verschil, maar ik zou dat zelf niet willen duiden als zwakker of sterker.

Hetzelfde geldt voor het punt dat er geen bonus uitgekeerd mag worden als er geen winst is. Dat stond tamelijk expliciet in de voorstellen van de commissie-Maas. Wij, en ook de banken stuiten bij het nadenken over hoe je daar nu verder mee om moet gaan, op het probleem dat soms een variabele beloning wordt uitgekeerd die niet gerelateerd is aan winst. Deze is dan bijvoorbeeld gerelateerd aan de manier waarop je omgaat met je personeel of de mate waarin je je kosten omlaag weet te brengen. Je kunt je voorstellen dat je bij een bedrijf, dus ook bij een bank, enorm succesvol bent in het omlaag brengen van de kosten. Dat betekent nog niet dat je winst maakt. Toch kan dat een relevante indicator zijn om een variabele beloning toe te kennen. Op zo'n moment lijkt zo'n principe dat er onder alle omstandigheden geen bonus uitgekeerd mag worden als er geen winst gemaakt wordt, te rigide. Wat er nu in de code terecht is gekomen, is dat bij het beloningsbeleid, met name het variabele beloningsbeleid, rekening gehouden moet worden met winstgevendheid en continuïteit. Dat is de vertaling van het winstgevendheid-bonusprincipe uit de commissie-Maas op een manier die ook wat ruimte laat om omstandigheden waaronder vormen van variabele beloningen die niet gerelateerd zijn aan winst of verlies, toch een plek kunnen krijgen.

De heer Weekers heeft gevraagd of er sprake is van consistentie gezien het feit dat twee toezichthouders vanuit verschillende perspectieven geacht worden op hetzelfde type probleem toezicht te houden. Ja, dat wordt nu geborgd in de Wft omdat de hele Wft rust op het principe dat we een prudentieel toezichthouder en een gedragstoezichthouder hebben, maar dat er wel een goede samenwerking op basis van consistente principes moet zijn. Zo is die wet ook opgezet en zo zou dat hier ook moeten werken. Deze vraag zullen we ook stellen aan de AFM en DNB als we vragen of ze nu kunnen doen wat ze geacht worden te doen.

De verzekeraars vallen niet onder de Code Banken, wel onder de principes die de toezichthouders hanteren. Ze vallen ook onder het herenakkoord. Wat kunnen we nog met het beloningsbeleid bij ING doen als de steun is terugbetaald? De code is niet afhankelijk van of je gesteund wordt of niet. Deze heeft dus een bredere gelding dan dat.

De bonus van Zalm moet hij eerst nog verdienen. Dat betekent dat er langzamerhand een redelijk bedrag terug moet komen voor ABN AMRO en Fortis, voordat dat aan de orde is. Dan nog is die bonus maximaal, als het gaat om een vierjaars aanstellingstermijn, 50% van het jaarsalaris over die vier jaren. Op het moment dat hij langer aangesteld is dan vier jaar, wordt het minder dan 50%. Hij komt dus niet in de buurt van de 100%-norm uit de Code Banken. Het is maximaal vier keer 50% en dan alleen maar als hij slechts vier jaar in dienst is en de maximale bonus verdient. Als hij langer in dienst is en/of niet de maximale bonus verdient, gaan we heel rap naar lagere getallen toe. De Kamer heeft in beslotenheid de afgelopen week en deze week ook met de heer Zalm gesproken. De bank en het beoogde management van de bank hebben nog heel wat werk te verzetten voor er sprake is van een verkoopresultaat dat aanleiding kan geven tot een bonus.

De heer **Weekers** (VVD): De minister heeft nog geen helderheid verschaft over de mediaan. Nogmaals, ik besef dat dat voor de ene onderneming anders ligt dan voor een andere onderneming. De minister verwijst naar SNS. Daar worden wel een aantal relevante bedrijven genoemd die in de vergelijking worden betrokken. Als je zo'n concreet uitgangspunt «lager dan de mediaan» hanteert en je zegt dat je daarmee een signaal afgeeft dat het menens is, moet je dat ook cijfermatig inzichtelijk maken. Als dat nu niet kan, kan het misschien op een ander moment. De minister kan het

ook meenemen in de richting van de Monitoring Commissie, zodat we kunnen zien dat de hele sector zich aan de code houdt.

Minister **Bos**: Het wordt onderdeel van de opdracht aan de Monitoring Commissie om ook dat punt te monitoren.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Voor ons was het ook een punt. We hebben er nog geen warm gevoel bij, maar ik hoop dat we dat gedurende de rit krijgen en er dan ook veel beter zicht op krijgen wat het echt betekent.

Het herenakkoord is al vanaf mei aan de orde. Het onderzoek dat vandaag op de agenda staat, gaat over de periode 2007–2008. Ik ben veel meer geïnteresseerd in 2009 gezien de situatie. Heeft de minister er alle vertrouwen in dat alle banken het herenakkoord, zoals we dat als heren met elkaar hebben afgesproken, toegepast hebben?

Minister **Bos**: Ja, mevrouw.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Volmondig ja?

Minister **Bos**: Ik ken geen voorbeeld dat afwijkt.

De heer **Irrgang** (SP): In het gesprek dat we hier met de heer Wellink hadden over de opties en aandelen in de beloning was hij vrij kritisch over het gebruik van naast opties ook aandelen als beloningsinstrument, omdat deze erg afhankelijk zijn van beurskoersen. Wat opvalt is dat dit in de principes en de uitwerkingen van de principes allemaal heel open geformuleerd staat. Kan de minister dit in het gesprek dat hij gaat hebben met de AFM en DNB nogmaals voorleggen? Kan hij vragen of je dat eigenlijk nog wel als beloningsinstrument moet gebruiken? Een optie is immers ook alles of niets. Ook al hebben ze daarover internationaal niets afgesproken, het blijft een soort gokachtig instrument.

De commissie-Maas zei ook dat die 100% variabele beloning is bedoeld voor internationaal opererende banken. De banken die niet internationaal opereren, konden lager gaan zitten. Zo heb ik het in ieder geval begrepen en zo staat het niet in de Code Banken. Hoe verhoudt dit zich dan met SNS? Dat is toch geen internationaal opererende bank? Als de invulling was gekozen van de commissie-Maas, dan was daar een veel lager percentage uit komen rollen voor SNS.

Minister **Bos**: Ik constateer dat SNS ook zwaar onder de mediaan zit.

De heer **Irrgang** (SP): Het gaat over de 100%. Daarover zei de commissie-Maas dat die bedoeld was voor de internationaal opererende banken, maar dat de nationaal opererende banken veel lager konden gaan zitten. De Code Banken zegt gewoon 100% en SNS gaat nu op 100% zitten. Maar dat is geen internationale bank.

Minister **Bos**: Ik ben geneigd dat te bezien in samenhang met hoe men zich verhoudt tot de mediaan. Als men ervoor kiest om een bepaalde verhouding vast-variabel te hanteren en vervolgens dik onder de mediaan uitkomt, dan heb ik dat liever dan dat men bijvoorbeeld een heel hoog vast heeft en een relatief laag variabel, maar veel dichter tegen die mediaan aanzit. Het is toch zaak die dingen samen te bekijken. Wat betreft de opties en aandelen: de brief die we gaan krijgen wordt steeds uitgebreider, dat mag, maar dan gaat het ook wat langer duren voor we hem hebben. Als ik de vraag goed begrijp, wil de heer Irrgang dat ik aan de heer Wellink vraag hoe hij in het kader van zijn prudentiële beoordeling van het beloningsbeleid aankijkt tegen specifieke risico's die gepaard gaan

met het opnemen van aandelen en opties in beloningspakketten voor bankiers. Die vraag zal ik stellen.

De heer **Irrgang** (SP): Over SNS heb ik toch goed begrepen dat het vaste salaris omhooggaat? Als het variabele op 100% zit, is er dan nog reden voor vrolijkheid?

Minister **Bos**: De huidige CEO van SNS REAAL is dit voorjaar agetreden. Toen is in afwachting van het nieuwe duurzame beloningsbeleid een voorlopig salaris vastgesteld. Vervolgens is het nieuwe duurzame beloningsbeleid vastgesteld dat dus per saldo leidt tot een matiging van 30% ten opzichte van de voorganger van de huidige CEO. Dat betekende dat ten opzichte van wat hij voorlopig kreeg in het voorjaar het vaste salaris iets omhoog kon en de bonus ten opzichte van zijn voorganger fors omlaag kon. Dat is wat er gebeurd is, er werd voorlopig geprikt in afwachting van het nieuwe beleid. Nu is het nieuwe beleid er en kan het salaris vastgesteld worden. Dat leidde tot een iets hoger vast salaris dan in het voorjaar was vastgesteld. Ik vond het doodzonde van de beeldvorming dat iemand erop vooruitgaat bij de eerste bank die zich houdt aan de code en die per saldo 30% omlaaggaat. Maar zo zit het dus.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik vind het debat niet helemaal bevredigend. Er blijven nog veel vragen open die we heel pregnant gesteld hebben en waarover we ook duidelijk een mening hebben. Bij het beantwoorden hiervan moet DNB betrokken worden. Ik verwacht dat dit debat nog een vervolg zal krijgen naar aanleiding van de inmiddels zeer uitgebreide brief die we nu gaan krijgen. Ik wil van de minister weten op welke termijn we deze brief kunnen verwachten. Los daarvan moet ik constateren dat ook de bankencode zoals we die nu met elkaar hebben vastgesteld, zo snel mogelijk moet worden ingevoerd en het vervolgtraject in ieder geval moet worden doorgezet. Laten we doorgaan op de weg waar we op zitten.

Minister **Bos**: Ik bevestig dat we nog vele malen op dit onderwerp terug zullen komen. Al naar gelang wat er gebeurt in de praktijk, dan wel hoe de zaken die we nu in de grondverf gezet hebben, in de praktijk zullen werken. Ik begrijp volstrekt dat iedereen daar zeer kritisch mee zal kijken, de Kamer, maar ik ook. Ik weet niet hoeveel tijd de heer Wellink nodig heeft om de vragen te beantwoorden die we hem zullen stellen. Ik weet wel dat we hem volgende week dinsdag ontmoeten. Ik zal hem vragen de Kamer dan te vertellen wanneer hij het antwoord op al deze vragen heeft. Dat lijkt me gewoon het meest efficiënte.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik vond het heel interessant om hier bij te zijn vandaag. Er vallen mij wel een paar dingen op. De minister brengt het met verve, hij brengt het met passie en hij brengt met overtuiging. Hij wil dat die code slaagt en hij wil dat dat van onderop bij de banken op een goede manier geregeld wordt. Het is een soort pittige management by speech.

De Monitoring Commissie wordt voor de kerst ingesteld. Ik wil nog van de minister weten of de banken zich ook willen verantwoorden als het gaat om bonuspotten, als het gaat om schandpaalconstructies, als het gaat om volledige openheid, als het erom gaat dat mensen willen vangen. Als je die enorme bedragen wilt binnen tikken, vind ik dat je ze ook moet verantwoorden. Krijgen we nu echt die boter bij de vis? Die vis wordt af en toe nog steeds heel duur betaald. Dat moeten we natuurlijk wel weten. In hoeverre wordt de Kamer over die monitoring geïnformeerd? Krijgen we een lijstje van degenen die de code overtreden, die klooiën en die de minister op de donder heeft gegeven?

Over de code en de wet zegt de minister: de code nu, en als het niets wordt, kom ik alsnog met de wet. Hoe flexibel is het geduld van de minister? Ik wil in het eerste kwartaal helder hebben of het een beetje loopt en hoe het in de praktijk gaat.

Minister **Bos**: Ik stel voor dat ik de zondaars hier de volgende keer met pek en veren binnenrijdt en dat mevrouw Van Gent de galg dan opstelt. Verder heb ik reeds toegezegd dat ik in mijn brief waarin ik hoop de samenstelling van de Monitoring Commissie aan de Kamer mede te delen, ook te kunnen vertellen op welke manier de rapportage plaatsvindt. Als we de parallel bekijken met de Corporate Governance Code, dan is dat in principe eens per jaar. Deze code gaat van banken vragen dat er misschien raden van commissarissen ververst moeten worden; dat er misschien mensen nader getoetst moeten worden; dat er jaarverslagen aangepast moeten worden; dat er beloningsbeleid aangepast moet worden. Dat hebben ze niet in drie maanden voor elkaar. Ook voor mij zal het eerste moment om te toetsen of er sprake is van voldoende vooruitgang, zijn als er na een jaar gerapporteerd wordt. En dan heb je het de facto over het eerste kwartaal van 2011.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dan heb ik toch nog een vervolgvraag. De heer Tang gaf eerder al aan in de pers dat het in de VS alweer uit de klauwen loopt. Daar zijn talloze voorbeelden waar weer flink geïncasseerd wordt. Dat wil ik hier niet in Nederland, dat wil niemand niet. Dan moeten we toch een soort tussentoets hebben hoe de dingen lopen? Het is natuurlijk niet zo dat je precies na een jaar alle obstakels kunt overwinnen en dat je niet kunt zien hoe de tendensen zijn. Ik wil de minister toch vragen de Kamer eerder te informeren als hij nare afwijkingen van de code signaleert.

Minister **Bos**: De toezichthouder houdt continu een vinger aan de pols. Die wacht niet tot een bepaald moment. Dus als er zaken spelen kan de toezichthouder voor dat wat binnen zijn bevoegdheid valt, altijd meteen ingrijpen. Op het moment dat er sprake is van individuele excessen bereikt die informatie in het algemeen mij en ook de Kamer bijzonder snel. En de Kamer kent alle manieren om daar vervolgens met mij over in gesprek te raken. Ook dat komt dus vast en zeker goed voor elkaar. En ja, er zijn in het Angelsaksische alweer voorbeelden van terugval naar oude praktijken. Een van de problemen waarmee we kampen is dat we te maken hebben met een internationale arbeidsmarkt voor mensen uit deze sector. Het raakt nu dus ook al Nederlandse banken die arbeidsvoorwaarden willen bieden die aantrekkelijk genoeg zijn om goede mensen aan zich te kunnen binden. Het is iets waarvan we ons niet zullen kunnen isoleren en als het speelt, zal het hier aan de orde komen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Het is een gemiste kans om, nu het draagvlak zo groot is, niets te doen aan al die bonussen en gigasalarissen. Het kan nog steeds doorgaan, ook met deze bankencode. Ik heb net een voorbeeld gegeven van 1,5 mln. per jaar verdienen onder de mediaan. Het kan gewoon, je kunt het zelfs stapelen zodat je straks een gigantische uitkering krijgt. Dus ik wil toch meer duidelijkheid over die mediaan en ook over de toezichthouder. De minister zegt het fijn te vinden dat de toezichthouder, DNB, een prudentieel toezichtskader heeft en daarmee kan ingrijpen op elk soort bonus. Dat zal allemaal wel. Dat kader heeft de toezichthouder al jaren en in het verleden heeft hij nooit ingegrepen op enige bonus. Dus kennelijk – en dat heeft de heer Wellink ook duidelijk gezegd – schiet dat kader van hem te kort om in te kunnen grijpen, om te kunnen zeggen dat deze bonus niet geoorloofd is. Hij heeft er een instrument voor nodig om te kunnen zeggen dat de bonus wettelijk gezien buitenproportioneel is. Dat heeft hij niet. En als hij het had, had hij het in het verleden gebruikt.

Er zijn hier mensen die zeggen: pas toe of leg uit. Er zijn ook veel mensen die «pas toe, punt» willen. Ik behoor tot die laatste categorie. En toch laat de minister die opening van «leg uit». Mijn vraag is, en we hebben het ook gezien bij de Corporate Governance Code, wat de criteria zijn dat ondernemingen en instellingen op basis van «leg uit» hiermee wegekomen. Ik kan me voorstellen dat er heel veel bestaande arbeidscontracten zijn, waarin dingen zijn vastgelegd ten aanzien van bonussen en salarissen boven de mediaan. Die kunnen natuurlijk niet zomaar worden opgebroken. Worden die nu per 1 januari opgebroken? Gaat de minister zeggen: je moet naar beneden onder de mediaan en je moet naar beneden onder de 100%-norm? Of is er een reden om te zeggen «we leggen het uit» en we komen ermee weg?

Minister Bos: Bij een aantal banken, vooral ook banken die door ons gesteund zijn, zijn pogingen gedaan om de beloningen omlaag te brengen die in oude arbeidscontracten waren vastgelegd. Soms win je dat bij de rechter, en heel vaak verlies je dat bij de rechter. Het wordt geprobeerd maar dat is ongelooflijk moeilijk. Als men meer inzicht wil in de mediaan, dan staan er twee routes open. Of men wendt zich als aandeelhouder tot de bank waarvan men aandeelhouder is. Op het moment dat er een nieuw beloningsbeleid wordt vastgesteld, staat in de stukken aangegeven op welke basis dat gebeurt en kan men zich daar een oordeel over vormen. Of men wacht op de rapportage van de Monitoring Commissie die toetst of banken zich op dit punt aan de code houden. Ten slotte: het is inderdaad zo dat de bevoegdheid die DNB heeft om vanuit prudentieel oogpunt te toetsen of beloningsbeleid tot perverse prikkels leidt, niet nieuw is. We vullen feitelijk een bestaande bevoegdheid in. Als dat je verantwoordelijkheid is, als je die bevoegdheid hebt, dan zou je dat ook hier op toe moeten passen. De heer Van Dijck heeft gelijk. Dat is tot nu toe niet gebeurd. En zoiets heet voortschrijdend inzicht.

De heer Tang (PvdA): Er moet in de financiële sector grote schoonmaak worden gehouden. De rotzooi moet in het verleden achterblijven. We moeten een nieuwe financiële sector opbouwen. We hebben twee bouwstenen: de Code Banken en de uitgewerkte principes. Die kunnen een fundament vormen voor die nieuwe sector. Maar the proof of the pudding is in the eating; het moet natuurlijk wel blijken. We hebben twee sloten. Het eerste slot is de toezichthouder. We zien graag een stempel van Wellink. Uit de gedachteswisseling hier begrijp ik dat dit op zijn minst nog wat geëxpliciteerd moeten worden. Het tweede slot is een dreiging met regulering. Dat is waarschijnlijk ook hard nodig omdat het feestje in Amerika en het Verenigd Koninkrijk weer dreigt te beginnen en er druk zal ontstaan op de banken, Het moet voor de bankiers en toezichthouders klip-en-klaar zijn dat uiteindelijk deze code en de uitgewerkte principes toegepast moeten worden. We zien hier dus nieuwe fundamenten, maar het moet nog wel een mooi bouwwerk worden. Ik hoor graag van de minister of hij wel geïnteresseerd is in de bonuspotten. Ik begrijp dat hij deze in de rapportage van DNB had verwacht. Ik had daarop op zijn minst gehoopt. Het is cruciale informatie. Is het niet tijd om deze informatie boven water te halen? Is de minister ook geïnteresseerd in de verhouding tussen de top en de modale werknemer bij een bank? Het gaat immers niet alleen om de vergelijking met andere bestuurders, maar ook om de verhouding binnen het bedrijf. Dat is ook een ankerpunt in het beloningsbeleid van banken.

Minister Bos: Ik ben niet zo geweldig geïnteresseerd in de omvang van de bonuspot. Veel relevanter is wie de bonus krijgt en waarom, en of dat zich verhoudt tot hoe een en ander vanuit prudentieel oogpunt in elkaar moet zitten.

Over de verhouding top van de bank versus de lagere echelons hebben we bij staatsdeelnemingen wel beleid afgesproken. Bij staatsdeelnemingen zal in principe de top van jaar tot jaar er niet meer op vooruit mogen gaan dan de gewone werknemer gemeten aan de cao. Het wordt heel moeilijk om uit hoofde van wat we vandaag bespreken, daar eisen aan te stellen. Ik weet dat het door de bonden op dit moment bij de cao-onderhandelingen nadrukkelijk op tafel gelegd wordt als eis. Ik word er opmerkzaam op gemaakt dat in punt 7.3 van de principes van het beloningsbeleid staat: «De onderneming publiceert de volgende beloningsgegevens in aanvulling op reeds geldende vereiste publicatie van loongegevens van bestuurders: het aantal personen dat een variabele beloning van meer dan 100% van het vaste salaris is toegekend, uitgesplitst naar staffels, in absolute getallen en in percentages ten opzichte van het totale personeelsaantal, en per staffel de gemiddelde variabele beloning in euro's». In ieder geval wordt er voor die groep wel gedetailleerd inzage geboden, maar op het bedrag van de totale bonuspot is geen zicht. Ik zie ook geen snelle route om daar zicht op te krijgen.

De heer **Tang** (PvdA): Als ik punt 7.3 nog eens lees, komt het al aardig in de buurt. Het lijkt me ook een kleine moeite om daar inzicht in te bieden. Het ging mij niet zozeer om eisen te stellen aan de verhouding tussen top of modaal, als wel om ook daarin inzicht in te bieden. Laat de minister mij één goede reden geven waarom niet.

Minister **Bos**: Zullen we nu eerst eens gaan doen wat we ons hier hebben voorgenomen? Het wordt al een hele klus, echt een hele klus.

De **voorzitter**: Hiermee sluit ik dit algemeen overleg.